ВІСТІ КОМБАТАНТА

4

Ню Йорк 1965

ВІСТІ КОМБАТАНТА

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ЖУРНАЛ

РЕДАКТОРИ: І. Кедрин-Рудницький, Олег Лисяк

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: А. Валійський, Е. Шипайло, Ю. Лопатинський, Р. Купчинський, І. Носик

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1 УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання к. вояків УПА, Броди-Лев, Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді.

Статті, підписані прізвищем, ги ініціялами автора не завжди відповідають поглядам Редакції.

Редакція застерігає собі право скорогувати статті і справляти мову.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ

Австрія:
Dr. S. Naklowycz
Wien **XX**
Dresdnerstr. 124/III/19

Аргентина:
Fraternidad de los ex-comb.
de la 1 UD., Curapaligue 760,
Buenos Aires, **Argentina**

Канада-Схід:
Mr. S. Hulak
654 Lansdowne Ave.,
Toronto, Ont. **Canada**

Канада-Захід:
Mr. Lew Rudnyckyj
297 Chelsea Ave.,
Winnipeg 15, Man., **Canada**

Австралія: Fokshan Library & Book Supply, 16 W. Prospect Street, Glenroy, W. 9, Victoria, Australia

На N. S. W. *в Австралії:*
Mr. C. Mishchuk, 12 Victory St., Belmore N. S. W., Australia.

ЗДА й інші краї: **"VETERANS' NEWS", P. O. Box 1184, Church St. Station New York, N. Y. 10008, U.S.A.**

VETERANS' NEWS, by montly, published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soldiers of the 1 Ukrainian Division UNA in association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insnrgent Army, Inc., Brody-Lew Inc., Ukrainian War Veterans' Association in Canada.

Address: P. O. Box 1184, Church Street Station, New York, N. Y. 10008, U.S.A.

ВІСТІ КОМБАТАНТА
Рік 1965 Ню Йорк Ч. 4 (20)

ЗМІСТ:

Б. Левиг

Листопад

НЕВТИШЕНО ГУДЕ ГРОЗА НАВИСЛИХ БУР,
ВДАРЯЄ ВІДГОМІН ЇЇ У ПЛЕСА ПЛОЩ.
НАД МІСТОМ ВИРОСТА, ВСТАЄ, ЯСНІЄ ЮР,
І ЛИСТОПАДНИХ КУЛЬ ШУМИТЬ ДАЛЕКИЙ ДОЩ.

ПІДНОСИТЬСЯ, ДРИЖИТЬ І ГНЕТЬСЯ НЕБА ЛУК,
А РАНОК ВОГКО ДМЕ, ТОЙ РАНОК, ЩО ТОДІ.
ГУРКОЧЕ Й ДУДОНИТЬ У МРЯЦІ ЧОРНИЙ БРУК,
ОБ ПОЛИ ВІТЕР Б'Є, МОВ ВЕСЛА ПО ВОДІ.

ЗБУДИЛИСЬ, ОЖИЛИ ДВА ЛЕВИ КАМ'ЯНІ
У ТИШІ ВІКОВІЙ ПОХМУРИХ КОЛОНАД.
І СКАМ'ЯНІЛИ ЗНОВ — У ДИМІ І ВОГНІ
НА МІСТО ПАДАЄ, МОВ ЗЛИВА, ЛИСТОПАД.

ДУМКИ НА ЧАСІ

1 Листопад 1918

Щорічне відзначування державного перевороту у Львові, яким було роззброєння тамошнього австрійського військового ґарнізону з вивішенням на міській ратуші жовто-блакитного прапору й проголошенням Західньо- Української Народньої Республіки — ввійшло вже в нашу патріотичну традицію. Це добра традиція, це добрий звичай, бо він віддає честь одній із найсвітліших дат в новітній історії України. У тому акті з 1-го Листопада галицькі українці пішли за прикладом своїх наддніпрянських братів і самотужки проголосили волю до державної незалежности. 1-ий Листопад 1918 року був завершенням виступу Леґіону Українських Січових Стрільців з літа 1914 року і був послідовним поширенням 4-го Універсалу з 22 січня 1918 р., що проголосив був державну самостійність Наддніпрянської України. 1-ий Листопад став теж основою до проголошення 22 січня 1919 р. державної соборности всіх українських земель в одній Українській Народній Республіці, що її західні землі становили тільки Західню Область. Тому теж історичної важливости того акту не всилі були послабити і притьмарити всі ті жалюгідні відхили військового й політичного характеру, які були трагічними непорозуміннями і трагічними помилками, та які не змогли захитати величньої ідеологічної бази, на якій зродилися і постали всі акти проголошення державної самостійности різних віток однієї української землі, включно з актом проголошення самостійности Карпатської України з 15 березня 1939 року.

Ні одна з частин української землі не втішається сьогодні державною самостійністю. Всі вони є з'єднані в одній „соборній неволі", під однією псевдоукраїнською вивіскою, що має маскувати дійсний окупаційний стан усієї України. Але ідея залишилась живою. І той сам ідеал присвічує сьогодні всім українцям на землі сущим без уваги на їх обласне походження. У світлі цього основного факту — роковини 1-го Листопада 1918 року заслуговують на відзначування не як давноминулої події, над якою до денного порядку перейшла історія, а як символічної дати, що має і по нинішній день своє реально-політичне значення, свій реально-політичний зміст: що над львівською ратушею має ще маяти жовто-блакитний прапор і Львів, однаково, як Київ та Ужгород, має знаходитись в межах однієї Української Народної Республіки.

Мрії про мир і воєнна дійсність

Рідко коли у всесвітній історії говорилось стільки про мир, що тепер, і рідко коли дійсність так заперечувала отим миролюбним тирадам. Сучасні пацифісти діляться на різні категорії: одні з них — це дійсні ідеалісти, які наївно вірять у силу справедливого слова, що переможе несправедливі діла, джерело нагальних спорів, вирішуваних зброєю. Існує категорія ультра-пацифістів, для яких мир є ціллю самою для себе, без уваги на суть спору, без уваги на найістотніші проблеми нашої доби. Це саме ті пацифістичні фанатики, які, добалакавшись до гасла „краще червоний, аніж мертвий", стали знаряддям в руках комуністичної пропаґанди. Є теж категорія пацифістичних гіпокритів, які на пацифізмі пробують робити персональну кар'єру, бо пацифізм „модний" і, навпаки, немодно і непопулярно виступати проти нього та наражатися на закид „паляча війни". Найменше пацифістів таких, які об'єктивно й холодно можуть оборонити тезу, що світ перейшов у стадію, коли воєн „не буде": вони щонайвище твердять, що існування ядрової зброї діє прохолоджуюче на державних мужів, які здають собі справу, що атомова війна погрожувала б винищенням обох воюючих сторін і всієї людської цивілізації, — але й вони не заперечують, що в майбутніх війнах не мусить бути використана ядрова зброя, так само, як не була в останній світовій війні використана зброя газова ані бактеріологічна.

Очевидно, що найбільшими „пацифістами" в усіх країнах є комуністи та їх поплентачі — за винятком комуністичних країн, де вони є мілітаристами. Це тільки в Америці, Британії й південно-американських республіках комуністи та їх свідомі й несвідомі союзники з кол ліберальних інтелектуалів можуть уладжувати в університетських кемпусах, на вулицях міст та навіть перед Білим Домом у Вашинґтоні пацифістичні демострації, в обороні комуністичних терористів у В'єтнамі. За залізною завісою не тільки члени компартії, але всі тамошні громадяни мають сліпо служити тій місії завойовницького імперіялізму, що її так ядерно окреслив у своїй розхрістаній щирості Хрущов: угробленню вільного світу. На щастя, дійсні цілі політики Москви й Пейпінґу стали вже настільки ясними, що — поруч з безвартним галасом про співіснування — замість міжнародного роззброєння спіраля зброєння щораз підвищується. Женевська конференція роззброєння стала глумом над здоровим глуздом, а навіть прекрасна промова Папи в Об'єднаних Націях про мир і братолюбіє ледви чи врятує авторитет тієї установи.

Банкрутство Об'єднаних Націй полягає саме в такому повному упадку їхнього авторитету, що комуністи навіть маленьких країн, як

Ляос чи Північний В'єтнам, кидають на смітник міжнародні договори, реєстровані у Секретаріяті ОН. Осмілений паралічем Об'єднаних Націй комунізм давно вже запанував би у світі, коли б не стояла йому на перешкоді американська збройна потуга. Таким чином затяглась і розростається війна у В'єтнамі. І таким чином, завдяки повному провалові авторитету Об'єднаних Націй, які впродовж 18-ох років „полагоджували" пакістансько-індійський конфлікт за Кашмір — вибухли між тими двома південно-азійськими країнами поважні бої.

Річ не акуратно в цьому чи тому конфлікті. Вчора В'єтнам, сьогодні Пакістан-Індія, завтра Маляйзія та Індонезія, післязавтра „вискочить" інший конфлікт. Річ саме у тому, що міжнародні відносини ненормальні, що вся ситуація насичена безліччю потенціяльних конфліктів, що в 20 років після закінчення другої світової війни нема мирового договору з Німеччиною, що створено куріозну методу „тимчасового полагоджування" проблем — поділом країн і що таким чином поділено Німеччину, В'єтнам, Корею. Річ у тому, що скрізь існує гнила провізорія на базі гнилих компромісів та що історичний закон такий, що воно — не може існувати вічно. І не може скінчитися пацифістичнем вічем, походом, демонстрацією, а новим якимсь вибухом, новим зударом. І тому наш український ідеалізм не має проявлятися у включенні української політичної думки в річище міжнародного пацифізму, а у вірі, що в тому неминучому новому зударі переможе добра справа та що згине комуністична гидра, головне зло всього сучасного дня.



„ВІСТІ КОМБАТАНТА"

Вже появилося три числа „Вістей Комбатанта", співредаговане нашим другом, Олегом Лисяком. Як видно з журналу, дивізійна сторінка є цікаво й обширно заступлена. Журнал збільшено з квартальника на двомісячник, для кращого контакту з членством. Для того потрібно, щоб кожний член Братства, кожний Дивізійник і кожний український колишній військовик передплачував цей одинокий військовий журнал на північно-американському континенті, — бо тільки збільшенням передплатників, збільшимо фінансову базу журналу і забезпечимо його нормальну появу.

Хто в Канаді ще не передплатив, хай зробить це зараз, — не відкладайте. Передплату в сумі 4.00 дол. просимо пересилати на адресу нашої Станиці, або на адресу представника на Торонто п. Івана Шостака, секретаря Станиці, його адреса є:

Mr. I. SHOSTAK
41 Whitbread Cres
Downsview, Ont.
Tel.: 636-6878

НАЙНОВІША ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Петро Самутин
Генштабу ген.-хор.

Організація Українського Війська за часів Української Держави 1918 р.

(Матеріяли до історії Українського Війська)

Дійсним творцем і організатором Українського Війська за часів гетьманської Української Держави (1918 рік) — треба вважати полковника Генерального Штабу О. Сливинського, що ще в період Української Центральної Ради очолив Український Генеральний Штаб та після приходу до влади гетьмана Павла Скоропадського, залишився на цій високій і надзвичайно відповідальній посаді.

За найбільшу адміністративну й оперативну одиницю прийнято термін Армійський корпус.

В склад Армійського корпусу входили організаційно дві п. дивізії, дивізія — 4 п. полки, полк — три п. курені, кожний курінь — три п. сотні та сотня скорострілів. Одна Важка Гарматня Бриґада. Дві Легкі Гарматні Бриґади. На терені деяких корпусів були також розташовані кінні дивізії. Кінна дивізія мала в свому складі дві бриґади, один кінно-гарматний полк, кінну сотню піонерів, сотню циклістів та сотню кінних розвідачів. Бриґада — два кінні полки, полк — п'ять кінних сотень та кінна сотня тяжких кулеметів. Корпус мав всі технічні роди зброї та служби. Надзвичайно сильне забезпечення корпусу тяжкою і легкою артилерією.

В пізнішому часі була прийнята у ході реорганізації триполкова структура п. дивізії. Дата наказу мені невідома. На цьому місці дозволю собі подати матеріяли, написані й опрацьовані З. Стефановим і д-ром Б. Гнатевичем. („Історія Українського Війська — друге доповнене видання. Клюб Приятелів Укр. Книжки. Видавець Іван Тиктор — 1953 — Вінніпеґ — Канада. Доба Гетьманщини — сторінка 426).

„На основі нової організації, Українська Армія мала б складатися з 8-ми Армійських корпусів, одної Сердюцької дивізії, 8-ми корпусних кінних полків, одної Окремої Таврійської бриґади, (Піх), 4-ох кінних дивізій, одної Окремої кінної бриґади, двох понтонних куренів, трьох Окремих важкогарматніх бриґад, трьох повітряних інспектур, двох ін-

спектур повітре-плавних бальонів, одної ескадрилі бомбових літаків, одної летунської школи, чотирьох залізничних куренів, дев'яти інспектур кінного ремонту, восьми ремонтних депо, одного булавного кінного полку, чотирьох запасних кінних полків, 108-ми повітових комендантур. Крім того, мали бути зорганізовані на осінь 1918 року: Військова Академія з трирічним навчанням, чотири Кадетські школи, дві Військові школи старшин для піхоти та по одній для кінноти, артилерії й технічної служби.

У стані Армії мирного часу мало бути: 175 генералів, 14.930 старшин, 2.975 військових урядовців, 291.221 підстаршин і козаків та 63.081 коней. Щорічні видатки на військо ухвалено в сумі 1.251 мільйонів карбованців".

Всі корпуси мали поповнюватись територіяльно — згідно з їх дислокації. Назви корпусів були прийняті наступні:

І-й Волинський Армійський Корпус; ІІ-й Подільський Армійський Корпус; ІІІ-й Одеський Армійський Корпус; IV-й Київський Армійський Корпус; V-й Чернигівський Армійський Корпус; VI-й Полтавський Армійський Корпус; VII-й Харківський Армійський Корпус; VIII-й Катеринославський Армійський Корпус (Сігеславський).

Нижче подаю організаційний склад Армійських корпусів та командний склад — включно до полку.

Стан — кінець травня 1918 року і пізніше.

СУХОДІЛЬНІ ЗБРОЙНІ СИЛИ

І-ий ВОЛИНСЬКИЙ АРМІЙСЬКИЙ КОРПУС

1. Командир Корпусу — Дядюша, ген.-значковий, Житомир. 2. Начальник Штабу — Кривенко, полковник, Житомир.

І-ша П. ДИВІЗІЯ

3. Командир Дивізії — Левицький, ген.-хорунж., Житомир. 4. Начальник Штабу — Еверт, полковник, Житомир. 5. І-ий п. Луцький полк. Командир полку — Душенко, полковник, Луцьк. 6. 2-ий Волинський п. полк. Командир полку — Яворський, полковник, Луцьк. 7. 3-ій Берестейський п. полк. Командир полку — Ясеницький, полковник, Берестя. 8. 4-ий Холмський п. полк. Командир полку — Косович, полковник, Холм.

ІІ-га П. ДИВІЗІЯ

9. Командир Дивізії — Липко, полковник, Рівне. 10. Начальник Штабу — Капустянський, в. старшина, Рівне. 11. 5-ий Кремянецький п. полк. Командир полку — Маєвський, полковник, 1Н. 6-ий Н. Волиниський п. п. Командир полку — Масалитів, полковник. 13. 7-ий Житомирський п. п. — Шевченко, полковник. 14. 8-ий Із'яславський п. п. — Порохівський, полковий старшина.

І-ша ВАЖКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

15. Командир Бриґади — Ультфатер, ген.-хор., Житомир. 16. І-ий важкий Г. полк — Карпов, полковник. 17. 2-ий Важкий Г. полк. Командир полку — Куделинський, полковник.

I-ша ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

18. Командир Бриґади — Тихонович, полковник. 19. 1-ий Легкий Г. полк — (командира не пригадую). 20. 2-ий Легкий Г. полк. Командир полку — Богомольний, полковник. 21. 3-ий Легкий Г. полк. Командир полку — Савицький, полковник.

II-га ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

22. Командир Бриґади — Орловський, ген.-хор. 23. 4-ий Легкий Г. полк. Командир — Брильов, полковник. 24. 5-ий Легкий Г. полк. Командир полку — Бегма, полковник. 25. 6-ий Легкий Г. полк. Командир полку — Годило-Годлевський, полк.

II-га ВОЛИНСЬКА КІННА ДИВІЗІЯ

26. Командир Дивізії — Чеславський, ген.-хор. 27. Начальник Штабу — Григоріїв, полковник.

I-ша КІННА БРИҐАДА

28. Командир Бриґади — Опатович, полковник. 29. 5-ий Кінбурнський к. полк. Командир полку — Перемикин, полковник. 30. 6-ий Ольвіопольський к. полк. Командир полку — Цвиленів, полковник.

II-га КІННА БРИҐАДА

31. Командир Бриґади — Зубов, полковник. 32. 7-ий Вол. Волинський к. полк. Командир полку — Конраді, полковник. 33. 8-ий Український к. полк. Командир полку — Плечко, в. старшина. 34. Кінногарматний полк. Командир полку — Пацинський, полковник. 35. Окремий Чорноморський Козацький Кіш. Командир Коша — Блохин, полковник, Бердичів. Легін, полковник (наступник Блохина). 36. Запасовий Кінний Полк. Командир полку — Дараган, полковник.

II-ий ПОДІЛЬСЬКИЙ АРМІЙСЬКИЙ КОРПУС

1. Командир Корпусу — Єрошевич, ген.-значковий. 2. Начальник Штабу — Бортинський, ген.-хор.

III-тя П. ДИВІЗІЯ

3. Командир Дивізії — Бочковський, ген.-хор. 4. Начальник Штабу — Худолій, в. старшина. 5. 9-ий Проскурівський п. полк. Командир полку — Вяземців, полковник. 6. 10-ий Подільський п. полк. Командир полку — Куявський, полковник. 7. 11-ий п. полк — (командира не пригадую). 8. 12-ий Могилівський п. полк. Командир полку — Ізотов, полковник.

IV-та П. ДИВІЗІЯ — ЖМЕРИНКА

9. Командир Дивізії — Лебедів, ген.-хор. 10. Начальник Штабу — Вікентіїв, ген.-хор. 11. 13-ий Липовецький п. полк. Командир полку — Хлистов, полковник. 12. 14-ий Уманський п. полк. Командир полку — Галанчук, полковник. Багоцький, полковник (наступник Галанчука). 13. 15-ий Брацлавський п. полк. Командир полку — Кривдин, полковник. 14. 16-ий Березький п. полк. Командир полку — Архангельський, полковник.

II-га ВАЖКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

15. Командир Бриґади — Рахмин, полковник, Винниця. 16. 3-ій Важкий Гарматній полк. Командир полку — Савинський, полковник. 17. 4-ий Важкий Гарматний полк. Командир полку — Птаченко, полковник.

III-тя ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

18. Командир Бриґади — Лунський, ген.-хор. 19. 7-ий Легкий Гарматний полк. Командир полку — Русанов, полковник. 20. 8-ий Легкий Гарматний полк. Коман-

дир полку — Ідзіковський, полковник. 21. 9-ий Легкий Гарматний полк. Командир полку — Вікентіїв, полковннк.

IV-та ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

22. Командир Бриґади — Мещеринов, ген.-хор., Жмеринка. 23. 10-ий Легко Гарматний полк. Командир полку — Казанців, в. старшина. 24. 11-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — Сварика, полковник. 25. 12-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — Андріїв, полковник.

IV-та ХАРКІВСЬКА КІННА ДИВІЗІЯ

26. Командир Дивізії — Барбович, ген.-хор. 27. 13-ий Стародубський к. полк. Командир полку — Нестеровський, полковник. 28. 14-ий Охтирський к. полк. Командир полку — Єлчанінов, полковник. 29. II-га Кінна Бриґада. Командир Бриґади — Єлчанінов, ген.-хор. 30. 15-ий Білгородський к. полк. Командир полку — Лермонтов, полковник. 31. 16-ий Вознесенський к. полк. — Гончарів, полковник. 32. Окремий Загін Низових Козаків. Командир Загону — Кирієнко, полковник, Могнлів. 33. 2-ий Запасний Кінний полк. Командир полку — Попів, полковник, Винниця. 35. 2-ий Гірський Гарматний полк. Командир полку — Матвіїв, полк.

III-ий ОДЕСЬКИЙ АРМІЙСЬКИЙ КОРПУС

1. Командир Корпусу — Колодій, ген.-значк., Одеса. 2. Командир Корпусу — Березовський, ген.-значк. (від 8-го серпня 1918 року). 3. Начальник Штабу — Ізергін, ген.-хор.

V-та П. ДИВІЗІЯ

4. Командир Дивізії — Кирпотєнко, ген.-хор., Одеса. 5. Начальник Штабу — Якименко, в. старшина. 6. 17-ий Тираспільський п. полк. Командир полку — Дацевич-Заноза, полковник. 7. Командир полку — Голубенко, полковник (наступник Дацевича-Занози). 8. 18-ий Поморський п. полк. Командир полку — Абрамович, полковник. 9. 19-ий Одеський п. полк. Командир полку — Юріїв, полковник. 10. 20-ий Дніпровський п. полк. Командир полку — Удовиченко, полковник.

VI-та П. ДИВІЗІЯ

11. Командир Дивізії — Купчинськнй, ген.-хор. 12. Начальник Штабу — Крем'янецький, в. старшина. 13. 21-ий Єлисаветський п. полк. Командир полку — Лихачів, полковник. 14. 22-ий Олександрійський п. полк. Командир полку — Козубек, полковник. 15. 23-ий Запорозький п. полк. Командир полку — Терлецький, полковник. 16. 24-ий Херсонський п. полк. Командир полку — Кущинський, полк.

III-тя ВАЖКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

17. Командир Бриґади — Динників, полковник, Одеса. 18. 5-ий Важкий Гарматний полк. Командир полку — Лєйбін, в. старшина. 19. 6-ий Важкий Гарматний полк. Командир полку — Іллясевич, полковник. 20. 3-ій Гірський Гарматний полк. Командир полку — Маковейський, полковник.

V-та ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

21. Командир Бриґади — Зольдер (ранги не пам'ятаю), Одеса. 22. 13-ий Легкий Гарматний полк. Командир полку — Добровольський, полковник. 23. 14-ий Легкий Гарматний полк. Командир полку — Столбовський, полковник. 24. 15-ий Легкий Гарматний полк. Командир полку — Сутковий, полковник.

VI-та ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

25. Командир Бриґади — Іванів, ген.-хор., Ольвіопіль. 26. 16-ий Легко Гарматний полк. Командир полку — Родович, полковник. 27. 17-ий Легко Гарматний

полк. Командир полку — Чорнобаїв, в. старшина. 28. 18-ий Легко Гарматний полк. Командир полку — Сухотин, полковник.

І-ша ЧЕРНИГІВСЬКА КІННА ДИВІЗІЯ — КРИВИЙ РІГ

29. Командир Дивізії — Біскупський, ген.-хор. 30. Начальник Штабу — Петерс, ген.-хор.

І-ша КІННА БРИҐАДА

31. Командир Бриґади — Поплавський, полковник. 32. 1-ий Чугуївський к. полк. Командир полку — Геништа, полковник. 33. 2-ий Ізюмський к. полк. Командир полку — Зененко, полковник.

ІІ-га КІННА БРИҐАДА

34. Командир Бриґади — Каратіїв (ранги не пам'ятаю). 35. 3-ий Чернигівський к. полк. Командир полку — Бузунів, полковник. (На початках 17-ий Чернигівський к. п.). 36. 4-ий Сумський к. полк. Командир полку — Яненко, полковник (На початках 18-ий Сумський к. полк).

ІІІ-тя ОКРЕМА ВАЖКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА — ОДЕСА

37. Командир Бриґади — Шолп, ген.-хор. 38. 1-ий Кінний Гарматний полк. Командир полку — Матвіїв, полковник. 39. 3-ий Запасовий Кінний полк. Командир полку (не пам'ятаю), Кривий Ріг. (Бракує прізвищ командирів Окремих Важких Гарматніх полків).

IV-ий КИЇВСЬКИЙ АРМІЙСЬКИЙ КОРПУС — КИЇВ

1. Командир Корпусу — Мартинюк, ген.-хор. (До 21-го серпня 1918 р.). 2. Командир Корпусу — Федяй, ген.-значковий. (Від 21-го серпня 1918 до 6-го вересня 1918 р.). 3. Командир Корпусу — Волховський, ген.-хор. (Від 7-го вересня 1918 р.). 4. Начальник Штабу — Панченко-Криворотенко, ген.-хор. (До 12-го жовтня 1918 року). 5. Начальник Штабу — Заболотний, ген.-хор. (Від 12-го жовтня 1918 р.).

VII-ма П. ДИВІЗІЯ — КИЇВ

6. Командир Дивізії — Волховський, ген.-хор. (До 7-го вересня 1918 р.). 7. Командир Дивізії — Федяй, ген.-значк. (Від 7-го вересня 1918 р.). 8. Начальник Штабу — Матюшків, в. старшина. 9. 25-ий Овруцький п. полк. Командир полку — Кисілів, полковник. 10. 26-ий Радомиський п. полк. Командир полку — Асіїв, полковник. 11. 27-ий ? ? ? 12. 28-ий ? ? ?

VIII-ма П. ДИВІЗІЯ — ЧЕРКАСИ

13. Командир Дивізії — Острянський, ген.-хор. 14. Командир Дивізії — Билима-Колосовський, ген.-хор. (Від 12 жовтня 1918 р.). 15. Начальник Штабу — Аракин, в. старшина. 16. 29-ий Васильківський п. полк. Командир полку — Зякин, полковник. 17. 30-ий Канівський п. полк. Командир полку — Хижняк, полковник. 18. 31-ий Черкаський п. полк. Командир полку — Сікевич, полковник. 19. 32-ий Чигиринський п. полк. Командир полку — Шевелев, полковник.

ОКРЕМА П. СЕРДЮЦЬКА ДИВІЗІЯ — КИЇВ

20. Командир Дивізії — Клименко, ген.хор. 21. Начальник Штабу — Гамченко, ген.-хор. 22. Інтендант дивізії — Осипів, полковник. 23. 1-ий Сердюцький п. полк. Командир полку — Богачів, полковник. 24. 2-ий Сердюцький п. полк. Командир полку — Верниковський, полковник. 25. 3-ий Сердюцький п. полк. Командир полку — Бодиарчук, полковник. 24. 4-ий Сердюцький п. полк. Командир полку — Босенко, полковник. 25. Лубенський Сердюцький Кінний полк. Командир полку — Омелянович-Павленко, полковник. Командир полку — Отмарштайн, полковник.

26. Сердюцький Гарматний полк. Командир полку — Ґрінченко, полковник. Командир полку Афанасіїв, полковник (наступник полк. Ґрінченка). 27. Сердюцька Інженерна Сотня. Командир сотні — Пустовойтенко, в. старшина.

IV-та ВАЖКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА — КИЇВ

28. Командир Бриґади — Романовський, ген.-значк. 29. 7-ий Важкий Гарматній полк. Командир полку — ? ? ? 30. 8-ий Важкий Гарматній полк. Командир полку — Болховський, полковник.

І-ша ОКРЕМА ВАЖКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА — КИЇВ

31. Командир Бриґади — Шель, ген.-хор. 32. 1-ий Важкий Гарматній полк. Командир полку — ? ? 33. 2-ий Важкий Гарм. полк. Командир полку — Русіян, в. старшина. 34. 3-ий Важкий Гарм. полк. Командир полку — Василенко, полковник. 35. 4-ий Важкий Гарм. полк. Командир полку — Білий, полковник. 36. 4-ий Гірський Гарм. полк. Командир полку — Гощицький, полковник.

VII-ма ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

37. Командир Бриґади — Дем'янович, полковник. 38. 19-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — Сиром'ятників, полковник. 39. 20-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — ? ? 40. 21-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — Савицький, полковник.

VIII-ма ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА — ЧЕРКАСИ

41. Командир Бриґади — Островський, ген.хор. 42. 22-ий Легкий Гарматній полк. Командир полку — Дмитріїв, ген.-хор. 43. 23-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — Абаза, полковник. 44. 24-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — Закревський, полковник. 45. Київський Старшинський Охочекомонний полк. Командир полку — Дембровський, полковник. 46. Окремий Загін Січових Стрільців. Командир Загону — Коновалець, полковник.

ОКРЕМА СІЧЕСЛАВСЬКА КІННА БРИҐАДА — КИЇВ

47. Командир Бриґади — Ліницький, ген.-хор. 48. 17-ий Бужський Кінний полк. Командир полку — Білогрудов, полковник. 49. 18-ий Київський Кінний полк. Командир полку — Сухин, полковник. 50. Інструкторська Школа Старшин. (Київ-Звіринець). Начальник Школи — ?

V-ий ЧЕРНИГІВСЬКИЙ АРМІЙСЬКИЙ КОРПУС

1. Командир Корпусу — Дорошкович, ген.-хор. Чернигів. 2. Начальник Штабу — Котельників, ген.-хор.

IX-та П. ДИВІЗІЯ — ЧЕРНИГІВ

3. Командир Дивізії — Стефанович-Стасенко, ген.-значк. 4. Начальник Штабу — Вольський, в. старшина. 5. 33-ий Чернигівський п. полк. Командир полку — Ясновський, полковник. 6. 34-ий Козелецький п. полк. Командир полку — Науменко, полковник. 7. 35-ий Ніжинський п. полк. Командир полку — Миклашевський, полковник. 8. 36-ий (не пригадую).

X-та П. ДИВІЗІЯ — ПРИЛУКИ (Полтавщина)

9. Командир Дивізії — Безкровний, ген.-хор. 10. Начальник Штабу — Вольський, в. старшина. (Перенесений з IX п. дивізії). 11. 37-ий п. полк. ? ? ? 12. 38-ий п. полк (аж до повстання бує 28-им Стародубським п. полком). ? ? Прилуки. 13. 39-ий ? п. полк. (аж до повстання був 29-им Борзенським п. полком) ? ? Прилуки. 14. 40-ий Конотопський п. полк. Командир полку — Лянцкоронський, полковник.

КОЗАЦЬКА СТРІЛЕЦЬКА ДИВІЗІЯ — КОНОТОП

15. Командир Дивізії — Сокира-Яхонтов, ген.-хор. 16. Командир Дивізії — Василіїв-Чечель, ген.-хор. (Наступник Сокири-Яхонтова від 24 вересня 1918 року). 17. Начальник Штабу — Піонтковський, ген.-хор. 18. 1-ий Стрілецький Козацький полк. Командир полку — Голятовський, полковник. Командир полку — Пузицький, полковник. (Після полковника Голятовського). 19. 2-ий Козацький стр. полк. Командир полку — Локощенко, полковник. 20. 3-ий Козацький стр. полк. Командир полку — Мазуренко, полковник. 21. 4-ий Козацький стр. полк. Командир полку — Гудима, полковник.

V-та ВАЖКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

22. Командир Бриґади — ? ? 23. 9-ий Важкий Гарматній полк. Командир полку — Батурський, полковник. 24. 10-ий Важкий Гарматній полк. Командир полку — Дергач, полковник. 25. 5-ий Гірський Гарматній полк. Командир полку — Харкевич, полковник.

IX-та ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

26. Командир Бриґади — Снесарів, ген.-хор. 27. 25-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — Ахматов, в. старшина. 28. 26-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — Голіков, полковник. 29. 27-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — Сакович, полковник.

X-та ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

30. Командир Бриґади — Базалійський, полковник. 31. 28-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — Здоренко, полковник. 32. 29-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — Поляків, полковник. 33. 30-ий Легко Гарматній полк. Командир полку — Черновецький, в. старшина.

VI-ий ПОЛТАВСЬКИЙ АРМІЙСЬКИЙ КОРПУС — ПОЛТАВА

1. Командир Корпусу — Осецький, ген.-хор. (до 5-го червня 1918 року). 2. Командир Корпусу — Слюсаренко, ген.-хор. (від 6-го червня 1918 року). 3. Начальник Штабу — Пулевич, ген.-хор. (до 16-го серпня 1918 року). 4. Начальник Штабу — Гербачів, ген.-хор. (від 16-го серпня 1918 року).

XI-та П. ДИВІЗІЯ — ПОЛТАВА

5. Командир Дивізії — Омелянович-Павленко (старший), ген.-хор. 6. Начальник Штабу — Рак, в. старшина. 7. 41-ий Роменський п. полк. Командир полку — Кузьменко-Гвоздевич, полковник. 8. 42-ий Сумський п. полк. Командир полку — Базильський, полковник. 9. 43-ий Гайворонський п. полк. Командир полку — Пузицький, полковник (перенесений до 1-го стрілецького козацького полку). 10. 44-ий Охтирський п. полк. Командир полку — Іваницький, полковник.

XIII-та П. ДИВІЗІЯ — ЛУБНІ

11. Командир Дивізії — Олександрович, ген.-хор. Начальник Штабу — Петрів, полковник. 13. 45-ий Лубенський п. полк. Командир полку ? ? 14. 46-ий Миргородський п. полк. Командир полку — Бурківський, полковник. 15. 47-ий Кремінчуцький п. полк. Командир полку — Піторович, полковник. 16. 48-ий Полтавський п. полк. Командир полку — Мурашко, полковник.

VI-та ВАЖКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

17. Командир Бриґади — Богаєвський, ген.-хор. 18. 11-ий Важкий Гарматній полк. Командир полку — Толкушкин, полковник. 19. 12-ий Важкий Гарматній полк. Командир полку — Тальвінський, в. старшина. 20. 6-ий Гірський Гарматній полк. Командир полку — Неїло, в. старшина.

XI-та ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА — ПОЛТАВА

21. Командир Бриґади — Пащенко, полковник. 22. 31-ий Легкий Гарматній полк. Командир полку — Свішників, в. старшина. 23. 32-ий Легкий Гарматній полк. Командир полку — Данилевський, в. старшина. 24. 33-ий Легкий Гарматній полк. Командир полку — Клименко, полковник.

XII-та ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА — ЛУБНІ

25. Командир Бриґади — Лукин, ген.-хор. 26. 34-ий Легкий Гарматній полк. Командир полку — Василенко, полковник. 27. 35-ий Легкий Гарматній полк. Командир полку — Курей, полковник. 28. 36-ий Легкий Гарматній полк. Командир полку — Горленко, полковник.

VII-ий ХАРКІВСЬКИЙ АРМІЙСЬКИЙ КОРПУС — ХАРКІВ

1. Командир Корпусу — Вовкобій, ген.-хор. 2. Командир Корпусу — Лігнау, ген.-хор. (від 28-го жовтня 1918 року). 3. Начальник Штабу — Рябинин ,ген.-хор. 4. Начальник Штабу — Панченко-Криворотенко, ген.-хор. (від 12-го жовтня 1918 року).

XIII-та П. ДИВІЗІЯ — ХАРКІВ

5. Командир Дивізії — Даценко, ген.-хор. 6. Командир Дивізії — Білінський, ген.-хор. (від 12-го липня 1918 року). 7. Начальник Штабу — Стецький, в. старшина. 8. 49-ий Бірюцький п. полк. Командир полку — Фостиків, ген.-хор. 9. Командир полку — Воскресенський, полковник (після ген. Фостиківа). 10. 50-ий Купянський п. полк. Командир полку — Папа-Федорів, полковник. 11. 51-ий Старобільський п. полк. Командир полку — Стояненко, полковник. 12. 52-ий Слав'яносербський п. полк. Командир полку — Гаєвський, полковник.

XIV-та П. ДИВІЗІЯ

13. Командир Дивізії — Федяй, ген.-значк. Бахмут. (До 21-го серпня 1918 р.). 14. Командир Дивізії — Биліма-Колосовський, ген.-хор. (від 14.9 1918 р.). 15. Командир тої ж дивізії — Жнов, ген.-хор. (від 12-го жовтня 1918 року). 16. Начальник Штабу — Красовський, в. старшина. 17. 53-ий Харківський п. полк. Командир полку — Скулішевський, полковник. 18. 54-ий Корочанський п. полк. Командир полку — Герц, полковник. 19. 55-ий Валкський п. полк. Командир полку — Трембач, полковник. 20. 56-ий Ізюмський п. полк. Командир полку — Волошин-Петриченко, полковник.

ОКРЕМА ЗАПОРІЗЬКА ДИВІЗІЯ — СТАРОБІЛЬСЬК

Командир Дивізії — Натіїв, ген.-хор. 22. Командир Дивізії — Бочковський, ген.-хор. (від 1-го липня 1918 р.). 23. Начальник Штабу — Вержбицький, в. старшина. 24. Начальник Штабу — Церетелі, полковник (після полк. Вержбицького). 25. 1-ий Запорозький п. полк ім. Гетьмана Дорошенка. Командир полку — Загродський, в. старшина. 26. 2-ий Запорозький п. полк. Командир полку Болбочан, полковник. 27. 3-ий Запорозький п. полк ім. Гетьмана Б. Хмельницького. Командир полку — Шаповал, полковник. Командир полку — Луб'яницький, в. старшина (після полк. Шаповала). 28. Гайдамацький п. полк. Командир полку — Сікевич, полковник. 29. Запорозький Кінний полк ім. Кошового Отамана К. Гордієнка. Командир — Петрів, полковник генштабу. Командир полку Продьмо, полковник (наступник полк. Петріва). 30. Запорозький Гарматній полк. Командир полку — Парфеніїв, полковник. 31. Запорозький Гарматній кінний дивізіон. Командир дивізіону — Алмазов, полковник. 32. Запорозький Інженерний полк. Командир полку — Козьма, полковник.

VII-ма ВАЖКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

33. Командир Бриґади — Лахтіонов, ген.-хор. 34. 13-ий Важкий Гарматній полк. Командир полку — Мирович, полковник. 35. 14-ий Важкий Гарматній полк. Команидр полку — Тимофіїв, полковник. 36. 7-ий Гірський Гарматній полк. Командир полку — Валицький, полковиик.

XIII-та ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА — ХАРКІВ

37. Командир Бриґади — Бенуа, ген.-хор. 38. 37-ий Легкий Гарматній полк. Комаидир полку — Чашинський, полковник. 39. 38-ий Легкий Гарматній полк. Командир полку — Власенко, полковник. 40. 39-ий Легкий Гарматній полк. Комендант полку — Сварика, полковник (перенесений з IV-ої Л. Гарм. Бриґади).

XIV-та ЛЕГКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА

41. Командир Бриґади — Телешов, ген.-хор. 42. 40-ий Легкий Гарматній полк. Командир полку — Башинський, полковник. 43. 41-ий Легкий Гарматній полк. Командир полку — Вовчанський, в. старшина. 44. 42-ий Легкий Гарматній полк. Командир полку — Міткевич-Вовчанський, полковник.

II-га ОКРЕМА ВАЖКА ГАРМАТНЯ БРИҐАДА — ХАРКІВ

45. Командир Бриґади — Калачевський, ген.-хор. 46. 5-ий Окремий Важкий Гарматній полк. Командир полку — Жандр, полковник. 47. 6-ий Окремий Важкий Гарматній полк. Командир полку — Колпаков, полковник. 48. 7-ий Окремий Важкий Гарматній полк. Командир полку — Мельницький, полковник.

III-тя ПОДІЛЬСЬКА КІННА ДИВІЗІЯ — СЛОВЯНСЬК

49. Командир Дивізії — Кульжинський, ген.-хор. 50. Начальник Штабу Карпинський, в. старшина.

I-ша КІННА БРИҐАДА

51. Командир Бриґади — Кислиця, ген.-хор. 52. 9-ий Тираспільський к. полк. Командир полку — Ставраки, полковник. 53. 10-ий Новгородсіверський к. полк. Командир полку ? ?

II-га КІННА БРИҐАДА

54. Командир Бриґади — Емауєль, полковник. 55. 11-ий Одеський к. полк. Командир полку — Козаків, полковник. 56. 12-ий Полтавський к. полк. Командир полку — Пальшав, полковник. 57. 3-ий Гарматній кінний полк. Командир полку — Левицький, полковник.

Примітка: Бракує командного складу VIII-го Січеславського Армійського Корпусу, як також бракує назв одиииць, що в нього мали увійти.

Для більшої орієнтації читачів, дозволю собі подати в хронологічному порядкові назви п. полків часів Гетьманської Держави, що мали на 1-ше червня 1918 року майже повні старшинські і підстаршинські кадри.

I-ша П. ДИВІЗІЯ: 1-ий Луцький п. полк. 2-ий Волинський п. полк. 3-ий Берестейський п. полк. 4-ий Холмський п. полк.

II-га П. ДИВІЗІЯ: 5-ий Крем'янецький п. полк. 6-ий Н. Волииський п. полк. 7-ий Житомирський п. полк. 8-ий Ізяславський п. полк.

III-тя П. ДИВІЗІЯ: 9-ий Проскурівський п. полк. 10-ий Подільський п. полк. 11-ий ? ? 12-ий Могилівський п. полк.

IV-та П. ДИВІЗІЯ: 13-ий Липовецький п. полк. 14-ий Уманський п. полк. 15-ий Брацлавський п. полк. 16-ий Березький п. полк.

V-та П. ДИВІЗІЯ: 17-ий Тираспільський п. полк. 18-ий Поморський п. полк. 19-ий Одеський п. полк. 20-ий Дніпровський п. полк.

VI-та П. ДИВІЗІЯ: 21-ий Єлисаветський п. полк. 22-ий Олександрівський п. полк. 23-ий Запорозький п. полк. 24-ий Херсонський п. полк.

VII-ма П. ДИВІЗІЯ: 25-ий Овруцький п. полк. 26-ий Радомиський п. полк. 27-ий ? ? 28-ий ? ?

VIII-ма П. ДИВІЗІЯ: 29-ий Васильківський п. полк. 30-ий Канівський п. полк. 31-ий Черкаський п. полк. 32-ий Чигиринський п. полк.

IX-та П. ДИВІЗІЯ: 33-ий Чернигівський п. полк. 34-ий Козелецький п. полк. 35-ий Ніжинський п. полк. 36-ий ? ?

X-та П. ДИВІЗІЯ: 37-ий ? ? 38-ий полк (28-ий Стародубський п. полк). 39-ий п. полк (29-ий Борзенський п. полк). 40-ий Конотопський п. полк.

XI-та П. ДИВІЗІЯ: 41-ий Роменський п. полк. 42-ий Сумський п. полк. 43-ий Гайворонський п. полк. 44-ий Охтирський п. полк.

XII-та П. ДИВІЗІЯ: 45-ий Лубенський п. полк. 46-ий Миргородський п. полк. 47-ий Кремінчуцький п. полк. 48-ий Полтавський п. полк.

XIII-та П. ДИВІЗІЯ: 49-ий Бірюцький п. полк. 50-ий Купянський п. полк. 51-ий Старобільський п. полк. 52-ий Слав'яносербський п. полк.

XIV-та П. ДИВІЗІЯ: 53-ий Харківський п. полк. 54-ий Корочанський п. полк. 55-ий Валкський п. полк. 56-ий Ізюмський п. полк.

ОКРЕМА ЗАПОРОЗЬКА ДИВІЗІЯ: 1-ий Зап. ім. Гетьмана Дорошенка п. полк. 2-ий Зап. п. полк. 3-ий Зап. ім. Гетьмана Б. Хмельницького п. полк. 4-ий Гайдамацький п. полк.

КОЗАЦЬКА СТРІЛЕЦЬКА ДИВІЗІЯ: 1-ий Козацький стр. полк. 2-ий Козацький стр. полк. 3-ий Козацький стр. полк. 4-ий Козацький стр. полк.

ОКРЕМА П. СЕРДЮЦЬКА ДИВІЗІЯ: 1-ий Сердюцький п. полк. 2-ий Сердюцький п. полк. 3-ий Сердюцький п. полк. 4-ий Сердюцький п. полк. — 68 піхотних полків. **Примітка:** В деяких документах приходиться зустрічати 3-ий Гайдамацький полк та 4-ий ім. Б. Хмельницького полк, цю неточність можуть нам остаточно виснити ще живі „Богданівці" та „Дорошенківці".

ОКРЕМИЙ ЗАГІН СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ.

КІННОТА

І-ша ЧЕРНИГІВСЬКА КІННА ДИВІЗІЯ: 1-ий Чугуївський к. полк. 2-ий Ізюмський к. полк. 3-ий Чернигівський к. полк. 4-ий Сумський к. полк.

ІІ-га ВОЛИНСЬКА КІННА ДИВІЗІЯ: 5-ий Кінбурнський к. полк. 6-ий Ольвіопольський к. полк. 7-ий Вол. Волинський к. полк. 8-ий Український к. полк.

ІІІ-та ПОДІЛЬСЬКА КІННА ДИВІЗІЯ: 9-ий Тираспільський к. полк. 10-ий Новгородсіверський к. полк. 11-ий Одеський к. полк. 12-ий Полтавський к. полк.

IV-та ХАРКІВСЬКА КІННА ДИВІЗІЯ: 13-ий Стародубський к. полк. 14-ий Охтирський к. полк. 15-ий Білгородський к. полк. 16-ий Вознесенський к. полк.

ОКРЕМА СІЧЕСЛАВСЬКА КІННА БРИҐАДА: 17-ий Бужський к. полк. 18-ий Київський к. полк.

КІННИЙ ПОЛК ІМ. КОШОВОГО ОТАМАНА КОСТЯ ГОРДІЄНКА входив в склад **ЗАП. ДИВІЗІЇ. ЛУБЕНСЬКИЙ СЕРДЮЦЬКИЙ КІННИЙ ПОЛК** входив в склад Сердюцької Дивізії. — 20 к. полків.

ВАЖКА ГАРМАТА

І-ша ОКРЕМА ВАЖКА ГАРМАТНА БРИҐАДА: 2-ий Важкий Гарматній полк. 3-ий Важкий Гарматній полк. 4-ий Важкий Гарматній полк.

II-га ОКРЕМА ВАЖКА ГАРМАТНА БРИҐАДА: 5-ий Важкий Гарматній полк. 6-ий Важкий Гарматній полк. 7-ий Важкий Гарматній полк.

III-тя ОКРЕМА ВАЖКА ГАРМАТНА БРИҐАДА: 1-ий Важкий Гарматній полк. 8-ий Важкий Гарматній полк. 9-ий Важкий Гарматній полк.

I-ша ВАЖКА ГАРМАТНА БРИҐАДА: 1-ий Важкий Гарматній полк. 2-ий Важкий Гарматній полк.

II-га ВАЖКА ГАРМАТНА БРИҐАДА: 3-ий Важкий Гарматній полк. 4-ий Важкий Гарматній полк.

III-тя ВАЖКА ГАРМАТНА БРИҐАДА: 5-ий Важкий Гарматній полк. 6-ий Важкий Гарматній полк.

IV-та ВАЖКА ГАРМАТНА БРИҐАДА: 7-ий Важкий Гарматній полк. 8-ий Важкий Гарматній полк.

V-та ВАЖКА ГАРМАТНА БРИҐАДА: 9-ий Важкий Гарматній полк. 10-ий Важкий Гарматній полк.

VI-та ВАЖКА ГАРМАТНА БРИҐАДА: 11-ий Важкий Гарматній полк. 12-ий Важкий Гарматній полк.

VII-ма ВАЖКА ГАРМАТНА БРИҐАДА: 13-ий Важкий Гарматній полк. 14-ий Важкий Гарматній полк. — 23 Важких Гарматніх полків. Важкі Гарматні Бриґади органічно входили в склад Армійських п. корпусів. Бракує даних VIII-го Січеславського Армійського Корпусу.

ЛЕГКА ГАРМАТА

I-ша, II-га, III-тя, IV-та, V-та, VI-та, VII-ма, VIII-ма, IX-та, X-та, XI-та, XII-та, XIII-та і XIV-та Легкі Гарматні Бриґади.

Кожний Адмійський корпус мав у свому складі дві легкі гарматні бриґади.

Полки: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 і 42-ий Легкі Гарматні полки. Плюс: 43, 44, 45, 46, 47 і 48 Гарматні л. полки Січеславського корпусу. — **48 Легко Гарматніх Полків.**

(Закінчення в наступному числі)

Д-р Іван Рижій
Санітарний поручник УГА

Санітарна Служба в Листопадових Днях у Львові

(Закінчення)

Серед свого війська під Львовом

Там найближчим поїздом, що його зорганізував пор. УСС Д. Катамай, кмд. Збірної Станиці в Відні[18]), виїхали ми через Будапешт — Лавочне до Стрия. Тут пор. Р. Придаткевич[19]) розказав про положення на фронті і про місце постою Начальної Команди Галицької Армії (НКГА).

У санітарного шефа ми довідалися, що між військом появився висипний тиф, який віддавна був грізним ворогом бойових частин, головно зимою. Ця обставина була спонукою, що начальний лікар наказав поробити всі знані заходи, щоб запобігти висипному тифові і поборювати його на відтинку IV Золочівської бриґади, та сформувати там вишкіл дезинфекційних колон для інших бриґад. Санітарний шеф обіцяв наладнати постачання дезинфекційних камер в міру вишколу санітарного персоналу, потрібного до обслуги цих камер.

Зі сан. хор. В. Банахом, що мав вже підводу, від'їхали ми до Перемишля, де довідалися, що коло старої опустілої лазні є ушкоджений і присипаний снігом австрійський військовий пересувний дезинфектор. У сусідньому селі Коросні жив австрійський сан. вістун, який цілу війну обслуговував такий дезинфектор і вже перебув висипний тиф. Цей сан. вістун (латинник) відразу і добровільно обняв цей пост. Завдяки цьому та повній підтримці полк. Дідюкова, а опісля от. д-ра С. Шухевича, що своєчасно приділили людей, що перебули вже висипний тиф, та вирядили в потрібний живий і мертвий інвентар, — в останньому тижні січня 1919 р., вирушила з Курович[20]) до Прус Великих[21]) „Перша Дезинфекційна Колона" (ПДК), та почала працю між військом у при- і фронтовій смузі, — та між населенням.

При обстежуванні прифронтової смуги 4-ої бриґади виявлено, що в Малехові частинно, а в Жидятичах майже поголовно ціле село хворіло висипним тифом. Тут почалася праця, — днем у Жидятичах, а ввечорі дезинфековано одежу фронтовиків з-під Сорок Львівських, Ляшок Мурованих і Малехова. Була це одинока пересувна дезинфекцій-

---

18) Збірна станиця в артилерійських бараках.

19) Визначний скрипаль, живе в ЗДА.

20) Там на фільварку були душі і купальня без дезинф. камери.

21) Сан. чет. П. Ґалаґуз плаштував там при мед. пункті для 2-го куреня пральню, яку обслуговувала переловлена полька, що вела розвідку.

на камера в тій околиці. Поємність її була 15 одностроїв на годину. При ній вишколювано санітарний персонал для майбутніх колон, що мали формуватися в міру достави пересувних дезинфекційних камер.

Рівночасно між Прусами Вел. та Сороками Львівськими монтовано сталу дезинфекційну піч, поємности 50 комплектів одностроїв на годину, душі, купальню в незамешканім мурованім під бляхою домі. Віддання її до вжитку протяглося до 3-го тижня лютого, через брак „шамотової цегли”, що не тріскає при високій температурі і забезпечує одяг від спалення. Ця постійна дезинфекційна камера відтяжила у знаній мірі пересувну камеру, що від цього часу могла прийняти визив з дальших місцевостей, як до Підберізець, де на приходстві хворів і помер на висипний тиф о. Шухевич, до Яричева Нового, де в сусідстві пошти були хворі на тиф, там була Львівська Окружна Військова Команда, до Задвір'я, де д-р Заболотний викликав до сан. поїзду.

До кінця лютого вишколено сан. обслугу для двох самостійних дезинфекційних колон. Сан. постачання не було в змозі доставити пересувні дезинфекційні камери з причин від нього незалежних. Їх могли продукувати тільки львівські залізничі варстати. Наші сусіди замкнули нам довіз з загорниці.

У січні 1919 р. бойовий стан Галицької Армії числив коло 50 тисяч військовиків, у тому 30 лікарів, 60 ст. мед., в тому 5 студенток мед. При кінці січня приймалося, що на всій території Західньо-Української Народньої Республіки було 18.000 хворих на висипний тиф, у тому смертних 870. Від лютого були щотижня звіти пошесних захворінь. В березні зголошено: — на висипний тиф — 17.229, у тому померлих 858; на кишковий тиф — 117, ніхто не помер; на віспу — 31, — на шкарлятину — 21, з одним смертним вислідом.

В половині квітня ворог зайняв ніччю Лисиничі під Львовом, а при кінці квітня, Пруси. Сан. частини і ПДК вже раніше відступили до Курович, де стояли на поготівлі до відвороту до половини травня 1919 р.

Звідси виїжджалося до довкільних сіл, як Городиславичі, де в квітні в західній частині села коло школи у кожній хаті лежали хворі на висипний тиф, що не оминув і пароха. В лютім-березні приїжджали до пароха цього села о. сов. О. Дякова сот. І. Рудницький, пор. В. Бабяк з полк. В. Вишиваним у товаристві о. І. Боберського з Миколаєва на „лябета”. О. І. Боберський був інтернований москалями в 1-ій світовій війні. Два перші старшини вели вишкіл на фільварку в Соловій, Перемишляни.

У поблизькім Звенигороді пошесть еспанки лютувала зимою 1918 року і затягнулася до квітня 1919 р. Денно було там 5-6 мерців, парох не був усилі подолати похоронам і прохав помочі в сусідніх отців.

Коло 5 травня переведено побір новобранців із довкільних сіл в школі в Миколаєві біля Гаїв, де їх керівник М. Кочоровський улекшував нам працю, знаючи своїх учнів. В свято „Свободи" наші війська відбили деякі позиції на відтинку 4-ої бриґади, — але завернули, бо йшов уже загальний перший відворот Галицької Армії по Чортків під тиском військ ген. О. Галлера.

На Наддніпрянській Україні: Дім Виздоровців і лікарні в Тульчині

Під час першого відвороту з Галичини, санітарний шеф 7-ої бриґади сот. д-р Е. Олексій викликав Першу Дезинфекційну Колону, бо в одному з куренів розпізнано у стрільця висипний тиф. Хвороба, що була воєнним страхіттям цивільного населення, головно на сході, в першій і другій світовій війнах збирала свої жнива смерти в Галичині[22]) і на Наддніпрянській Україні. Постої військ під час відвороту були короткі і непевні, дезинфекування куреня вимагало довшого часу. ПДК залишалась в стані 7-ої бриґади аж до Деражні (30 липня 1919 р.). З нею пережила такі світлі хвилини як Чортківську офензиву, бої за Іванівку, святочний в'їзд до Золочева і початок офензиви на Київ, — а також часи другого відвороту і переходу Збруча біля Скали на Україну 17 липня 1919 р. та трагедію висипного і зворотного тифу, волинської гарячки, червінки і віспи[23]).

Вже тоді хворіли висипним тифом не лише бойові частини, але й старшини запілля, що жили в кращих гігієнічних умовинах. У лікарню Чорткова привезли між іншими пор. ветеринарії А. Паславського[24]), а тоді хворіли вже біля 20 лікарів на висипний тиф і померли 7 лікарів та 4 старшини медичні санітарні поручники.

По переході Збруча затрималися ми дещо довше в Дунаївцях і Деражні, де сан. пор. Е. Гинилевич улаштовував лікарню для вояків 7-ої бриґади, що йшла офензивою на Київ. Наплив хворих на висипний тиф був значний і ми помагали оглядати їх, а ПДК дезинфекувала однострої. До тижня прийшлося мені самому лягти на квартирі, а сан. пор. потвердив, що це висипний тиф.

---

22) Осінню 1942 р. кмдт. табору полонених у Ярославі звільнив полонених українців і хворих без лікарського огляду, хибно називаючи висипний тиф, „голодовим тифом", тим спричинив епідемію висипного тифу в Галичині і Україні, що вийшла з пришосейних сіл Краківця, Яворова, Янова і т. д., — де полонені ночували. Усю осінь і зиму тижневі зголошення нових захворінь висипним тифом сягали до 2-ох тисяч.

23) Про холеру і трупів у монастирськім підвалі, біля голов. двірця Одеси згадав проф. М. Зайцев на сходинах ОбВУА в Ню Йорку, з приводу 45-річчя Першого Зимового Походу УНР військ 6 грудня 1919 до 6 травня 1920 р.

24) Помер на 74 р. життя в домі старців у Кракові 16 листопада 1962 р.

Дім Виздоровців Г. А. 1919 р.

Видужання поступало пиняво і прийшлось опинитися в Домі Виздоровців у м. Соколах. Командантом виздоровні був сот. Ю. Нестайко, а його ад'ютантом чет. М. Королюк з Чемеринець, Перемишляни. Санітарний нагляд виконував санітар Лайзор. Виздоровці містилися в школі, де лежали на долівці, покритій перетертою на січку соломою. Простора шкільна заля була переповнена і видужанці по висипному тифі лежали побіч тих, що хворіли на зворотний тиф, а може на волинську гарячку[25]), чи на дезентерію. Треба було відділити видужанців від хворих, щоб себе взаємно не заражували.

Видужанці старшини були розміщені по хатах і приходили на обіди та вечері до столової, що була в домі латинського приходства. Зі старшин були там сот. Ал. Олексяк, хор. Сапрун[26]), хор. Банах і інші. Харч був нижче пересічного і не для видужанців.

Виздоровню переміщувано тричі, залежно від фронтової ситуації, а саме з полудня на північний захід до Браїлова, де за мостом заквартирували УСС зі сот. Б. В. Білинкевичем. Тут у будинку земства улаштовано лічницю на 30 ліжок, а в школі амбуляторію для пішоходів. Тиждень пізніше прибув новий кмд. сот. д-р Я. Лопатинський[27]) в товаристві о. І. Яворського[28]) і його родини.

Вкоротці спрямовано Дім Виздоровців назад на південь до пустих кімнат земської лікарні в полі, що скоро заповнилася хворими на висипний тиф. Видужанців приміщено в окремих господарських будинках. Третя евакуація була до Ялтушова. Був це час найгіршого харчування за ввесь час існування УГА.

Старшини видужанці ходили там щодня до церкви співати і діставали від щедрого пан-отця хліб. Тут хворіли висипним тифом д-р Лопатинський і п. Сл. Яворська. Обоє щасливо видужали, хоча доктор хворів на грудну жабу. Звідтіль вибралися ми одною підводою шпиталю до команди 2-го корпусу, що була в грудні в Тульчині, щоб представити харчове положення виздоровні.

Після безперервної цілоденної їзди підводою наші лиця і челюсті закостеніли від гострого грудневого вітру, а коли ми зупинилися в селі на нічліг, то зі зимна не могли вимовити одного зрозумілого слова.

---

25) Впродовж першої світової війни хворіли на волинську гарячку (зв. також волохською, молдавською, Тренч) біля один мільйон вояків у к. Росії. У другій війні подибувано її в Югославії.

26) Помер 6 серпня 1950 р. в Парижі.

27) Відомий композитор, окружний лікар у Гологорах, Перемишляни (перед 1ою св. війною).

28) Парох села Жиравки біля Львова, по нашім виїзді до Тульчина, захворів на висипний тиф і помер.

Другого дня по полудні добилися ми до Тульчина і заночували в пор. Е. Колянковського. Наступного дня пор. М. Гірняк вручив наказ полк. А. Вольфа улаштувати лікарню для 2-го корпусу і військових частин, що тягнули через місто в напрямі східньо-південнім.

На просторому оболонні м. Тульчина стояли пусті російські касарні. Під лікарню вибрано ліве крило цих касарень. При допомозі стаційного команданта, що прислав робочу силу мужчин і жінок з-поміж цивільних осіб, ще того самого вечора прийняті до шпиталю хворі стрільці і старшини лежали на свіжонапханих соломою сінниках на залізних ліжках, що їх знайдено в підваллі касарень, а дві просторі кімнати заповнилися хворими на висипний тиф. Між ними був матурист віст. К. Курманович[29]).

Був це час, коли висипний тиф осягнув вершок занедужань серед УГА, а саме коло 240 нових випадків денно. Тоді й „біла смерть" постигла деяких видужанців, що їх перевозили в холодних залізничних вагонах. Смертність в молодих не була висока 7%, що підскочила понад 25% у старших під час зимового походу у райони Бершаді, Чечільника, Балти і Бірзулі, — зате була замітною серед лікарів[30]) на найвищих службових щаблях, а саме: померли 13 лікарів із усіх 64 і 6 ст. мед. із усіх 121 ст. мед. на висипний тиф.

Лікарня в Бершаді 1920 р.

Одного дня в січні 1920 доручено нам наказ полк. А. Вольфа вирушити з сот. А. Олексяком (як квартирмайстром) і групою вояків до Бершаді і приготовити лікарню для військових частин, що перейдуть туди для реорганізації. Дорога була погана, бо днем розмерзалася, а замерзала ніччю.

Під лікарню пошесних хворіб вибрано 2-поверховий будинок російської гімназії, а земську лікарню, що мала власний пошесний павільйон, призначено для внутрішніх і хірургічних недуг, та для старшин. Ліжок для лікарні в гімназії ніде не можна було дістати, їх прийшлося зладити самим. У тому допоміг сот. Л. Кекіш, стац. кмд. Бершаді, що прислав дроворубів і столярів. З ними обговорено докладно вимір і форму ліжок, а рубачі доставили, після тих вказівок, різної грубости і довжи-

---

29) Син о. кан. Курмановича пароха Запитова біля Львова та братанок генерала В. Курмановича.

30) У першій світовій війні під час російської окупації Галичини, були випадки пошестей, а саме: холери в Сколім осінню 1914 р., в Галичі на весну 1915 р. (там хворів на холеру ад'ютант сан. шефа полк. д-ра Рітіхштейна корпусу ген. Гофмана) і у Горожанці Великій літом 1915 р.: віспи у Львові і Виписках 1915 р.: висипного тифу в Білокерниці, Підгайці 1915 р. і дезентерії в Лосячі, Борщів 1917 р., але смертних випадків серед лікарів і ст. мед. не було.

ни грабових і ліскових дрюків, з них столярі збивали ліжка цвяхами. Цвяхи, солому та чисто випрані міхи, що служили за сінники, доставила стаційна команда.

У партеровій входовій залі, що служила як розбиральня і руханкова заля, вставлено пересувний дезинфектор ПДК, ванни і душі. Убрання кожного новоприбулого хворого дезинфековано, а його самого стрижено й мито. Впродовж одного тижня, завдяки співпраці сот. Л. Кекіша, будинок перемінено в пошесну лічницю. Залі заставлено свого виробу ліжками, у їх головах були наголовні і температурні листки.

Не обійшлося й без труднощів. Батьки учнів та вчителі протестували проти зайняття будинку під лічницю пошесних хворіб. Головний лікар-хірург Сафронов противився, що цивільне населення позбавлено одинокої лікарні. Йому віддано в його розпорядження операційну залю і дві кімнати, та запрошено його, місцевого інтерніста і фельдшера, як платних спеціялістів, і хірург заспокоївся. Директорові гімназії обіцяно звільнити будинок після видужання хворих.

Небавом обі лікарні заповнилися хворими стрільцями і старшинами. Брак середнього медперсоналу відчувалося важко, хоча усі працювали совісно, жертвенно і без нарікань. Полк. А. Вольф оглянув обі лікарні і згадав у наказі, тоді виконував я обов'язки бриґадного лікаря і керував цими лічницями, а чет. В. Здебський вів харчову частину шпиталів.

Пізньою ніччю на початку лютого 1920 р., рахунковий ст. дес., жид, що вів доступ-прийом до шпиталя і в нім мешкав, зголосив, що є секретний, усний наказ, особисто переданий старшиною, ранги не знав, а саме: — „приготовити шпиталь і всіх, здібних до перевозу, до від'їзду негайно, годину відмаршу подасться". Кілька днів тому, шептали на вухо, що йдуть переговори з Румунією про дозвіл переходу через Дністер. По двох годинах праці і напруження відкликано цей наказ[31]) телефоном, але 4-ох видужанців, внаслідку потрясення, втратили життя[32]), одинокі смертні випадки, за час існування лікарень.

На квартирах у Бершаді померли на висипний тиф сот. Ю. Нестайко[33]), кмд. батерії пор. Бучак та в околиці пор. А. Клим, — усі вони поховані в Бершаді.

На вечорницях, улаштованих місцевими українцями при кінці лютого 1920 р., міліція міського ревкому застрелила на залі українського діяча, з м. Ободлівки.

31) Тому ми не старалися дізнатися, хто приніс цей наказ.

32) Численні видужанці заплатили життям впродовж походу УГА на південь, при вивантажуванні їх вечорами з возів до хат на нічліг, внаслідку напруження.

33) Пхор. УСС В. Фарміга, живе в ЗДА, піклувався сотником Нестайком і був на його похороні.

ЧУГА[34]) уладила, 9 березня 1920 р. у честь Т. Шевченка концерт, що його політком Я. Струхманчук розбив, перервавши сольо-спів тенора пор. Б. Марака[35]) „Гетьмани, гетьмани" М. Лисенка до слів Тараса Шевченка.

У березні чет. С. Лісовець привіз до лікарні у Бершаді сот. арт. В. Зубрицького. Тимчасове розпізнання було: тиф. Наступного дня показалися піхурці і сот. ізольовано в пошеснім павільйоні, — це була правдива віспа. Хоч зголосили це, не дістали лімфи, ані ніяких розпоряджень. На наше щастя, ніхто інший не захворів. Сотник видужав, його доглядала дуже совісна, місцева сестра, — її прізвище забув.

При кінці березня, перша бриґада, зформована з 2-го корпусу, відійшла у район Чуднова. Лікарні в Бершаді були виповнені хворими на висипний тиф, тому залишили нас на місці до часу видужання хворих. Після відходу бриґади, ночі стали жахливими, по домах траплялися грабежі зі стріляниною, що їх люди називали „налетами". Чет. М. Кисілевський пережив такий налет на його господаря.

Під час офензиви на Київ, від 27 липня до 31 серпня 1919 р., УГА втратила, внаслідку воєнних дій, коло 2.000 ранених бійців, себто коло 5 ранених денно на бриґаду. Зате внаслідку епідемій висипного і поворотного тифів, волинської гарячки та червінки, відходили з кінцем серпня коло 20 вояків денно з кожної бриґади до лічниць; при кінці жовтня тижнево прибували к. 2.000 хворих до лікарень себто 10% усієї фронтової армії, — а в листопаді і грудні хворіли 70% бійців.

Особиста гігієна кожного вояка є такою важливою, як кріс і набій. Проф. д-р В. Гіс назвав війну на сході „війною лікарів, фронтом лікарів", а лорд Кіченер назвав війну в Судані „війною лікарів і інженерів".

Кінець квітня важко записався в хроніці лікарень у Бершаді. На Великому Тижні, незнані військові частини дібралися днем до магазину лікарень, що містився в будинку школи, забрали білизну, шкіру і інше. Відступаючі червоні забрали ліпші вози і коні, вбиваючи галичан, що попалися їм подорозі в руки.

Так погибли на вулицях Бершаді один четар і хорунжий, а на приходстві сусіднього села пор. В. Бабяк.

При кінці квітня або в перших днях травня 1920 р., попри вікна харчівні шпиталя мигнула кінна стежа, в ній був і сан. хор. Е. Дзерович[36]). Заки ми вибігли на подвір'я, стежа зникла за рогом вулиці.

34) УГА в тому часі мала назву Червона Українська Галицька Армія, ЧУГА.

35) Пхор. В. Фарміга запам'ятав те саме, — він разом з пхор. Ф. Демковим сиділи в льожі. Версія пок. сот. М. Луцького каже, що ця подія сталася під час деклямації „Тарасова Ніч".

36) Мабуть належала до арт. полку от. Ю. Шепаровича.

Полк. А. Вольф, що від лютого 1920 р. був без приділу, зайшов одного вечора до їдальні, щоб попрощатися. Він сидів між нами до пізньої ночі, між присутніми були четарі В. Здебський, М. Кисілевський та ст. дес., — прізвище забув. Перед своїм відходом заспівав „Где домов мой", — а при прощанні блистіла в очах сльоза.

Однієї пізньої травневої ночі полк. ген. шт. А. Шаманек з'явився в лікарні, — він був втомлений і блідий. Під час розмови натякнув про офензиву на Київ військ УНР і польських. Після однотижневого побуту він подужав і попрощався. Полк. А. Шаманек і отам. ген. шт. Ф. Льонер були вже раніше під час реорганізації УГА коротко поміж хворими лікарні.

При кінці червня лікарня замінилася у виздоровню. Всі колишні хворі ходили і деякі просили, що хочуть йти помагати господарям в роботі, отримуючи за це прохарчування, бо шпитальний одноманітний харч докучив їм.

Одного вечора в перших днях липня 1920 р. сусід господаря виговорився, що наступного ранку їде порожня підвода до Кам'янки над Дністром. В товаристві 3-ох стрільців, з малими пригодами, дісталися ми до Румунії.

У поїзді в Більчі, Бесарабія, внаслідку балакучости одного зі стрільців, румунська „сиґуранца" передала нас військовим властям в Кишиневі. Після відсидження шости тижнів, відставлено нас до Чернівець, а звідти під конвоєм передано нас вже коло 30 осіб польській пограничній сторожі в Снятині, яка відставила нас до в'язниці в Коломиї. Тут по допитах і докладних ревізіях поляки заявили, що звільнять нас, коли ми всі зголосимося до війська УНР, а саме 5-ої Херсонської дивізії в Городенці, що ми й вчинили.

Але за яких два дні Галицькі частини Херсонської дивізії, огірчені призначенням на всі командні посади придніпрянців, коли багато старшин УГА з бойовим досвідом були без приділу, рушили на Закарпаття. 31 серпня 1920 р. ми переступили границю ЧСР і як „Бриґада Кравса" були приміщені в таборі в Ліберці.



Д. Феркуняк

Командний склад штабу Дивізії



Сл. п. Дмитро Феркуияк, сотник 1 Української Дивізії УНА закінчив свій життєвий шлях иа еміґрації в таборі Міттенвальд (Німеччииа). Уродженець Косова иа мальовничій Гуцульщиині, залишився був до кінця тим гордим, „твердим" гуцулом.

Залишив „Спомини з життя Дивізії Галичина", де описав історію свого перебування від початків створеиия й набору до Дивізії аж до звільнеиня з полоиу і перші кроки-перешкоди в еміґраційиих обставииах.

Свої спомини присвячує молоді. Наводимо:

„Ці беззвучні, але згідні з правдою слова присвячую Тобі молоде, моєї любої Україин. Думаю, що ие треба оправдуватися, що я ні геиерал, ні дипломат, ні письменннк — тільки один з тнх тисячів безімениих борців, що пережили дві світові війнн, що більшу частиину свого життя присвятив визвольній боротьбі своєї Батьківщини. Чн шлях, яким я йшов до цього часу в визвольній боротьбі був правильний — хай дадуть відповідь ті, що цей шлях вказувалн.

Особи й імеиа, які я наводжу в своїх споминах, — в більшості в гробі. Спокій їх душам, а тих що ще живуть, прошу про вибачення. Я ніде їх чести не иадужив, бо иаводжу тількн чисту правду.

Д. Феркуняк

В цьому числі поміщуємо одии розділ з його споминів: **„Командний склад штабу Дивізії".** Зміст цього розділу спогадів соти. Д. Феркуияка цілковито сходиться з тезою, що її поставив „цивільиий" рецеизеит збірника „Броди", проф. В. Державии, — а саме, що головиим недоліком Дивізії було иеприділеиия їй достатньої кількости українських старшии. **Редакція „В. К."**

***

„Приїхавши до Гайделяґру, ми побачили, що становища, на які нас в школі приготовляли й вишколювали, вже обсаджені німецькими старшинами. Тут ми довідалися, що в Гайделяґрі живе новопризначений командир Дивізії, „оберфюрер" Фрайтаґ, який не вважав за вказане нас привітати, сидів в команднім бараку і вислав до нас майора Бартля. Зараз можна було побачити, що про політичну автономію Дивізії не може й бути мови. Всюди назовні в урядовій мові й печатках заведено назву „Ґаліціше Дівізіон" і „Ґаліціср", старанно оминаючи слів „українці" й „український".

Для пояснення поступовання німців в справі службового приділення українських старшин вистачить приглянутися командному складові штабу Дивізії, поодиноких полків і самостійних куренів.

Штаб Дивізії:

Командир Дивізії — оберфюрер Фрайтаґ, німець. Адьютанти Дивізії — май. Ґеорґі й сот. Фіндер, німці.

Відділ Іа — майор Гайке, адьютант пор. Міхель, німці.

Іб — сот. Шааф й 2 старшини, німці.

Іц — сот. Нірман, сот. Вінс, пор. Шенкер — німці, сот. Феркуняк українець.

Відділ IIa, б — пор. Штайнгорст, німець, сотник Паліїв, українець.
III — майор Ціґлер, сот. Герман, німці, пор. д-р Стадник українець.
IVa — майор Зульцбах, пор. Маєр, німці.
IVб — пполк. д-р Шпехт, німець.
IVц — пполк. д-р Когн, німець.
V — майор Бернс, німець.
VI — майор Цоґляуер, хор. Ленарт, німці, сот. Угрин-Безгрішний й о. Нагаєвський, пізніше сот. д-р Макарушка й о. Левенець, українці.

Згадані українські старшини, що входили до штабу Дивізії були приділені до штабу „надпляново". Вже сама назва „приділений надпляново" вказує, що українські старшини в штабі Дивізії були засуджені на виконування підрядної праці без можливости рішального права. Те саме діється й в полках. Доки полки вимагали організаційної праці, досі як полкових командирів тримають: майора Побігущого командиром 29-го полку, сот. Барвінського командиром 30-го полку й сот. Котеля командиром 31-го полку. З хвилею, коли полки організаційно оформилися, зараз командир Дивізії назначує командирами полків і самостійних куренів, німців, а то: команду 29-го полку обіймає полковник Дерн, 30-го пполк. Форстройтер, 31-го полк. Панір, гарматнього полк. Баєрсдорф, куреня піонерів майор Ренберґер, куреня фюзілірів майор Брістот, відділу зенітної артилерії майор Кістер, запасного куреня майор Кляйнов. До цього треба додати, що канцелярійну службу при штабах обсаджено німцями (підстаршин і мужви, на 99.5%). На увагу заслуговує факт, що господарчий відділ знайшовся в руках німців, а українських старшин, що покінчили військову господарчу школу приділено на підрядні місця. Так, що Дивізія відходить в поле під командою українських сотенних й одного курінного командира сот. Бриґідера (командир 1-го куреня 29-го полка) та одного командира відділу тяжких гармат, майора Палієнка. Решта, курінні й полкові командири були виключно німці.

Не від речі буде запізнатися з характером командного штабу Дивізії. Командир Дивізії оберфюрер Фрайтаґ уродженець Східніх Прусів, з незакінченими медичними студіями, активний старшина пруської поліції — уважав, що знання гітлерівської теорії виложеної в „Майн Кампф" вистачає, щоб належати до еліти людської вищости-панівної кляси й все, що не-німецьке вважав менше вартісним. Його відношення до українців крайно вороже, що давав часто до пізнання своїми наказами. Він поділив старшин на „ліпших" (німців) і „гірших" (українців), і закрив українським старшинам доступ до старшинських нарад. Без застанови підписує кожний засуд смерти винесений дивізій-

ним судом. Допускається зневаги старшинської чести, призначуючи українських старшин під команду німецьких підстаршин. У своїх промовах змішує з болотом національні почування українців (промова 1-го вересня 1944, після повороту з-під Бродів). Односторонній під кожним оглядом: піднесення, відзначення, відпустки й т. д.

1-ий адьютант Дивізії майор Ґеорґі — людина освічена, інтеліґентна, однак напхана духом свого командира, ступає його слідами.

2-ий адьютант сот. Фіндер — людина скрита, підступна і фальшива, здібний, для оправдання й вибілення своїх помилок не вагався очорнити свого товариша й звалити на нього вину.

Відділ Іа: Майор Гайке, як фахівець свого діла, не робить жадних різниць між німцями й українцями. Для нього люди — числа бойової спроможности, для яких будував свої оперативні пляни. Те саме відноситься й до його адьютанта пор. Міхеля.

Відділ Іб: Сот. Шааф, як купець, зглядно доставець зброї, стрілива й виряду, не мав до нас більшого відношення.

Відділ Іц: Сот. Нірман, людина інтеліґентна, знавець свого діла, але скрито й ворожо наставлений до українців і їхніх незалежних стремлінь.

Пор. Шенкер — уродженець, як самий заявив, Перемишля, удавав великого приятеля українців і в провокативний спосіб підсувався до українців на те, щоб потім з тої розмови зробити донос до командира.

Сот. Вінс — ґестапівець, приділений на жадання командира для поборювання „бандеризму" в Дивізії. Говорить добре по російськи й польськи, симпатизує з росіянами й поляками, прямо ненавидить українців взагалі, а галичан зокрема. Садист, ненаситний, часто забуває границі між своєю і чужою власністю.

Відділ ІІа, б: Сотн. Паліїв, персональний референт для українців (для німців був призначений сот. Штайнгорст). Він, ще зі школи був призначений головною командою на адьютанта командира Дивізії, однак так не сталося, бо командир привіз зі собою свого адьютанта майора Ґеорґі, а Палієва призначив зв'язковим і персональним референтом українців. На цім становищі перебув Паліїв до 20 чи 21 липня 1944 і пропав без вісті в окруженні Дивізії під Бродами.

Сотник Паліїв був душею українства в штабі Дивізії, він був одинокий, що мав вплив на командира Дивізії Фрайтаґа, якого завжди вмів переконати й змусити до переведення в життя своїх плянів. Йому треба завдячити, що біля 600 старшинських аспірантів нашої молоді скінчили старшинську школу й стали старшинами, а біля 2000 нашої молоді закінчили різні спеціяльні підстаршинські курси. Паліїв постарався переперти висилку нашої молоді до старшинської школи, перед висилкою їх в поле бою, що й сталося й тим врятовано нашу молодь

(старшинських аспірантів) від великих втрат під Бродами. Далі, Палієвові треба завдячити переломання німецького спротиву признання Дивізії українського прапору й відзнак тризуба, що мало місце перед відходом в поле бою. Одним словом, як довго Паліїв був в Дивізії, так довго командир Дивізії не мав відваги зневажати честь української нації, що мало місце по відсутности Палієва. Брак сотн. Палієва можна було відчути скоро під кожним оглядом (піднесення, відзначення), а найбільше під формою „справедливости" (розстрілювання наших стрільців за найменшу дрібницю, засуджених і незасуджених доразовими судами, створеними при полках і самостійних куренях). Сотн. Паліїв, як старшина-українець, високо тримав український прапор в Дивізії.

Відділ III: На чолі дивізійного суду стояв майор Ціґлер. Як правник старався погодити параграфи карного закону зі своєю совістю. Був поміркований, розсудний. До українців, а головно до державницько-самостійних змагань відносився, як кожний німець-партієць, неприхильно, однак назовні старався не виказувати одверто своїх поглядів. Зате його заступник, сот. Германн, був садистом, який, мабуть, поставив собі за ціль знищити якнайбільше не-німецького елементу в Дивізії.

Відділ IVa: харчовий, на чолі з майором Зульцбахом. Може комусь здаватися, що харчовий відділ до політики не вмішувався і його відношення до вояків даної частини повинно бути безстороннє, бо, чейже, шлунок кожної людини потребує поживи. Та практика доказала, що інше. Харчовий відділ поступає також витиченим шляхом ворожого відношення до всього, що не-німецьке так само, як в інших відділах. В харчовім відділі заведено систему, що українець може бути вжитий тільки як робоча сила. Всі, навіть найменші керівні місця, обсаджено німцями. Сам Зульцбах, інтендант, доказує свої здібності нечуваною розтратою дібр в випосажуванні німців на кошт українців (напр. понадчерговий приділ курива, напитків і харчів тільки для німців). В першу чергу одягано німців, а те що остало, одержували українці (напр. українські старшини ходили близько року в старих стрілецьких уніформах, для них не було ні грошей, що належалися на однострої, ні старшинських одностроїв). Підчинені йому старшини, т. зв. „Фервальтунґсоффіціре", складалися з самих німців, переважно слідчої служби СД, випробовані злодії, крали що тільки могли й висилали до своїх родин, а наше стрілецтво недоїдало.

Старшини-українці, що прибули з господарської школи, були поприділювані як підрядні сили, у формі помічників.

Відділ IVб (санітарний) і IVц (ветеринарійний), на чолі яких стояли — санітарного д-р Шпехт, а ветеринарійного д-р Когн — можна сказати, що оба згадані лікарі відносилися до українців без упере-

джень, а що вони, як зрештою всі німці, стояли на становищі, що німецька зброя завоювала — це німецьке, — не є нічого дивного, бо так навчилися думати.

Відділ V, (технічний), його очолював майор Бернс. Цей відділ заслуговує на увагу тим, що його обов'язком було вишколити українську обслугу моторизації в Дивізії. Як дійсність доказала, німці старалися дати українцям якнайменше можливостей вивчення конечно потрібного знання обслуги моторизації. Напр. наука тривала найдовше 4 тижні на легких, особових возах, а під час відходу Дивізії в поле призначено цих новоспечених шоферів до керування тяжкими 3-5 тоновими возами. Наслідки були фатальні. Новоспечені шофери не мали поняття про керування цими возами, більша їх частина лежала в придорожних ровах з поломаними своїми й товаришів кістками.

Майор Бернс кожний такий випадок оцінював як „саботаж" українців і жадав надіслання шоферів-німців, що командир Дивізії з вдоволенням одобрював. Таким чином німці пляново витискали українців від обслуги моторизацією Дивізії, а тим самим відбирали можливість вивчення цього фаху.

Відділ VI, на чолі з майором Цоґляуером. Засяг діяння цього відділу — культурно-освітня праця, пропаґанда та опіка над родинами членів Дивізії. Хоча Дивізія складалася з 95% українців — командир призначує керівником цього відділу майора Цоґляуера, родженого в Тиролі, що, як самий признав, кілька днів перед капітуляцією, не тільки про український нарід, його звичаї, культуру, визвольну боротьбу нічого не знав, але й про назву „Україна" мало чув й вважав її частиною російської держави. До співпраці підбирає ще більших дурнів, своїх краянів-німців. Отже відділ VI, що мав дати душевний корм Дивізії і правну опіку й поміч родинам — опинився в руках людини, що згідно з наукою нацизму дивилася на Україну, як на майбутню німецьку колонію і який поставив своїм завданням вбити в українців національні почування й перетворити їх в покірне знаряддя для німців. В цім дусі працював майор Цоґляуер, виписував ганебні промови для командира. В таких умовинах приходилося працювати нечисленним українцям-старшинам в штабі Дивізії. Не легке це було завдання.

КНИЖКА „ГУЦУЛЬСЬКИЙ КУРІНЬ"

Станиця Братства Українських Січових Стрільців в Торонті задумує закінчити осінню 1965 р. свій 50-літній Ювілей перевиданням книжки „Гуцульський Курінь" автора б. УСС д-ра Олеся Бабія і тим самим вшанувати його з п'ятдесятиліттям літературної діяльности, як поета, письменника та політичного в'язня за Незалежність і Соборність Української Держави.

Задум Братства УСС-ів вітаємо і сподіваємося, що перевидана книжка „Гуцульський Курінь" появиться у багатьох хатах наших членів.

ВІЙСЬКОВІ ПРОБЛЕМИ

Юрій Тис-Крохмалюк

Студії з тактики партизанської війни

(З досвіду УПА і боїв 1 УДивізії проти комуністичних партизан)



Воєнне мистецтво є нині у постійній еволюції, дуже виразній і цікавій. Причиною того явища є нові винаходи, зосібна атомова енергія та її примінення у воєнних діях. А проте, в історії не було майже ніколи застою у розвитку нових засобів боротьби і нової тактики. Усі зміни спиралися на досвіді минулого, та були логічним наслідком того, що існувало передше. Чинниками розвою мілітарних наук не є якісь неоправдані причини, або просто винахідливість творців нового. У більшості випадків історія кількох тисяч років існування зорганізованого людства навчає, що змінам підлягають в першій мірі суспільні ситуації та їхнє значення для війни. Чинник, якого досі, приміром, не добачували, отже не мав вирішного значення, став поважним питанням, яке позитивно, або негативно впливає на клясичну структуру воєнного знання.

Таким явищем є партизанська, або повстанська війна. Партизани існували тисячі років тому, вони дошкульно стримували похід Цезаря в глиб тогочасної Европи. Партизанами-повстанцями послуговувався Хмельницький та вживав партизанську тактику (пр. битва під Лоєвом 1649 р.), але в тогочасній думці відповідальних начальників польського війська це були побічні явища, які не могли змінити ні тактики, ні узброєння, ні організації війська.

Партизанка виступає сильно в часах тотальних воєн, а тотальні війни спостерігаємо тоді, коли метою війни є не заспокоєння територіяльних вимог королів чи князів, а ідеологічні причини. Це були колись війни релігійні, а сьогодні національні. І коли читаємо у писаннях марксистів про „вітчизняні" війни як явище соціяльне, то не забуваймо, що це були тільки пропагандивні кличі, за якими крилася відбудова московської імперії та впорскненням імперіяльній еліті „молодої" крови. Врешті теж останні події, як пр. русифікаційна політика Москви, відосередочні рухи сателітів та китайсько-московський конфлікт, вказують на те, що соціяльними кличами не можна на довшу мету закрити глибоких і вічних національних питань.

Поява партизан-повстанців, викликала потребу іншої тактики, достосованої до нових обставин боротьби „партизани-реґулярне вій-

сько". Повстанська тактика народилася на полях боїв, у наскоках і засідках, та розвивалася на досвіді командирів і на помилках перших збройних виступів.

УПА належала саме до перших того роду появ у другій світовій війні, що більше, вояки УПА не могли розраховувати на нічию допомогу, як пр. московські партизани, чи інші. Одиноким скоординованим союзником була цивільна сітка ОУН, а з тим українське населення країни. Тактика УПА мусіла спиратися отже на чистій партизанській практиці, а не на доставах важкої зброї, стрілива і харчів з-поза терену дій, як це приміром було з совєтськими партизанами в Україні.

Ці справи треба нині мати на увазі; з тієї причини, що ідеологічні, нині національні війни не перевелися, а навпаки будуть у наступній світовій війні головним чинником перемоги чи поразки воюючих сторін, кожна держава вишколює частину свого війська у партизанській тактиці. У тому вишколі грає ролю досвід з діяльности партизан на різних теренах і континентах світу у час світової війни і після неї. Проте захід не користується, на жаль, досвідом УПА, бо про це не має багато даних. Зате москалі і поляки такі дані мають, бо провадили з УПА затяжні бої десяток років та зібрали відповідні матеріяли. Партизанська тактика не є всюди та сама. Вона інакша на наших землях, інакша у В'єтнамі, ще інша на Кубі, чи де інде. Тактика партизан залежить теж від сили ворога, його узброєння, засобів боротьби, морального і фізичного стану вояків.

Мої студії тактики УПА спираю на українських матеріялах з історії УПА, а теж і на моїй праці, присвяченій військовій сторінці УПА, яка саме готується до друку. У вузькій журнальній статті не можу ілюструвати мої висновки прикладами боїв і тому мушу обмежитися тільки до деяких важливіших узаґальнень. Джерелами партизанської тактики були теж бої відділів І УД проти комуністичних партизан у Словаччині та проти з'єднань Тіта.

У боротьбі проти реґулярних з'єднань, їхніх засобів, важкої зброї, тощо, партизани виробили особливу тактику, якою в умовах нереґулярної війни завдають великих втрат противникові, якщо він має тільки вишкіл реґулярних військ. Важка зброя, моторові засоби руху є у партизанській війні в умовах близького бою тільки перешкодою з причини трудного терену та особливих умов бою. Тому кожна модерна армія має нині теж вишкіл партизанської тактики, якої основою є догідний терен і скорий рух.

Тактика має на меті завдати ворогові найбільших втрат, при найменших власних, на те, щоб перетривати наступ ворога та здобути перевагу у протинаступі. У партизанській тактиці застосовується схема: наскок — вогонь — знищення ворога — швидкий відступ.

В той час, коли противник вживає зброї далекого засягу та скорого руху своїх з'єднань на далеку віддаль змоторизованими засобами, партизани вживають зброї близького засягу, концентрують переважаючу силу вогню на малому просторі та блискавично міняють свої позиції.

У партизанській війні затираються різниці між наступом і обороною. Ці дві фази постійно міняються, одна переходить у другу, існує тільки бій. Вогонь партизан має на меті зв'язати ворога, та уможливити рух інших малих партизанських відділів у напрямі ворога, щоб знищити його близьким боєм, часто на білу зброю. Часто оборона стає у партизан наступом на білу зброю.

Концентрація — розпорошення — зміна терену — концентрація і т. д. у постійному скорому русі, це є тактичні засоби партизан проти обстрілу їхнього терену важкою зброєю, бомблення з літаків, атомового обстрілу, дій панцерної зброї. Маючи догідний терен, партизани не прикладають особливої ваги до знищення панцерної зброї ворога, бо ця зброя не вирішує висліду бою.

У критичних фазах бою статичний вогонь (пр. важких кулеметів із вкопаними позиціями) не дозволяє на рух, бо в часі руху і нового вкопання, вояк не може діяти вогнем, отже не накидає закону дії. Бо рух у партизанській війні, це не зміна позицій, а постійне пересування в терені з постійним вогнем легкої зброї, різних частин у постійній співпраці: вогонь — рух — вогонь — рух. Сам рух без охорони та сама охорона без руху, дають ініціятиву в руки ворога. Тільки охорона перед посередньою або безпосередньою дією ворога і пересування в терені дають можливість встоятися довший час, та побороти ворога. Це є одна з найважніших засад партизанської війни.

Як бачимо партизанська тактика бою зв'язана сильно з конфігурацією терену. Ліси, гори, багна, дають партизанам можливості скорого руху, скорого введення у дію зброї та скорого розчленування і зникнення в інший терен. Реґулярне військо, яке не використовує терену у такий спосіб, посувається вперед повільно, без піддержки власної важкої зброї. Така ситуація є тільки корисною для партизан, які, як виказує досвід УПА, можуть осягнути побіду при перевазі ворога 1-10.

Важка зброя, танки, тощо, не можуть діяти у трудному терені, де бій проходить на коротку віддаль. Тоді чинником перемоги є більша справність і знання партизанської тактики, врешті особисті прикмети вояка, отже, в більшості випадків, важкий терен є корисним для партизан, некорисний для реґулярних відділів.

Дії реґулярної армії з важкою зброєю є, отже доцільні в терені, який дає їй перевагу в вогневій підготовці до наступу, у продовженні

бойового руху у розгоні до наступу. Зрозуміло, що знання терену є теж засадничим чинником. У боях УПА із скиненими з парашутами совєтськими партизанами на Волині 1943-44 років, відділи УПА осягали постійні перемоги та розбивали совєтські з'єднання, або змушували їх оминати терени заняті повстанцями УПА. Совєтські партизани на Словаччині теж не знали терену і мимо доброї партизанської тактики, мусіли відступати перед сотнями Української Дивізії. Вони скоро втратили довір'я населення та своїх союзників, чеських партизан; не маючи опори ні в населенню, ні в терені, вони стали легкою добиччю вояків Української Дивізії. Тільки розбиті останки перейшли у втечі на Чехію, де затрималися в судетських горах.

Куди важчі бої Дивізії відбувалися з партизанами Тіта. Гористий терен не дозволяв на потрібну глибину розвинути українські з'єднання до бою, ступневе розташування зброї згідно із засягом її дії було неможливе, концентрація вогню утруднена. Постійні зміни перебування партизан в терені не дозволяли на успіх далекосяжного вогню. Теж конфіґурація терену не дозволяла Українській Дивізії розвинутися в глиб, (одиниці другого і третього мету) а бій вирішався тільки на віддалі партизанської зброї: легкі кулемети, машинові пістолі, біла зброя. Коли Дивізія мала успіхи, то тільки тому, що український вояк скоро впіймав основи нової тактики, а партизанськими хитрощами перевищав противника. Проти засідок, штучних перешкод, нападів із заду, тощо, вояк Української Дивізії відповідав споввдним рухом до заду, на боки, заскоченням з несподіваного мосця, навіть мілітарно абсурдного і т. д.

Не диво, що особливі вояцькі прикмети української людини, дали нам оригінальну тактику повстанців у краю, якою вони змогли вдержатися проти комуністичного бльоку десять років!

Партизани вибирають терен, догідний для того, щоб могли втримати ініціятиву в бою, без труду і втрат приняти вогонь ворога, вживати догідних умов руху, втягнути ворога у засідку, заскакувати його вогнем. Досвідчений командир реґулярного відділу зразу зор'єнтується у ситуації. Він вставиться у положення свого противника у виборі терену, він знає, що ворог міг засісти тут, а не там, мимо споввдних ознак приявности партизан в іншому терені. Маючи таких своїх старшин і підстаршин, відділи УД рідко попадали у засідки, а червоні партизани воліли покинути загрозливе для них місце.

У партизанському бою важним чинником є приступити до протинаступу у відповідний час. Повстанські частини скоро втрачають зв'язок із сусідніми відділами, роздроблюються і кожний вояк продовж бою знайдеться у самітній ситуації. Коли доходить до такого

стану, тоді треба використати психічну перевагу і вдарити до протинаступу, маючи за собою, можливо, обстріл ворога артилерією чи літаками. У протинаступі слід вогнем розділити ворога на малі групи, і нищити їх машиновими пістолями та білою зброєю.

Вогонь машинової зброї у партизанському бою з обох сторін має свої закони. Він повинен бути нерівномірний: наглі скорі серії — послаблення — нова атака вогню — послаблення — вогонь усією силою — наступ.

Удар мусить бути несподіваний для противника, скорий і рішучий. В партизанському бою рішає кожна секунда. Кожний повстанець має бути вишколений до такої міри, щоб самостійно виконав накази з найбільшою доцільністю для відділу і мети бою. Мужність, ініціятива, відданість справі, це засадничі прикмети партизана. Замало є полягати на технічній перевазі, що, напр., спричинювало великі втрати німців в боях проти УПА.

Тактичним завданням партизан є виключити важку зброю ворога та поставити її поза рамцями можливости вжити у бою. Важка зброя є тільки помічним чинником бою, найважнішою є людина. Засадниче значення важка зброя може мати, і має, тільки у реґулярній війні.

Вирішна співпраця вояків у бойових діях є основою кожного реґуляміну, але для партизанської війни вона куди трудніша. Партизани діють малими групами кількох до кільканадцять людей, або поодинокими вояками, а тоді переможе вояк відданий справі, за яку воює, здібний пережити пекло, готовий понести муки і смерть. Психологічна поразка в партизанських боях попереджує завжди мілітарну невдачу.

Партизани мають одну ціль: перемогу над ворогом. Не „кунктаторські" переговори, а мілітарна і духова перемога дає їм силу перетривати таку війну. Але так повинно бути і в реґулярній війні і у політичній боротьбі поневоленого народу. 1940 року сказав Черчіль:

Ф. Кордуба

Сучасна Бундесвера

(Причини й основні дати в творенні Бундесвери)



5 травня 1965 р. минуло 10 років творення нових збройних сил Німецької Федеральної Республіки (НФР) Бундесвери. Організацію цієї збройної сили започатковано після ратифікації паризьких договорів зах. державами та після включення НФР до НАТО (5. 5 1956 р.). Причини які вплинули на відновлення ліквідованих під час капітуляції III-го Райху німецьких збройних сил, це передусім агресивна політика СССР супроти Зах. Европи, дальше — конечність об'єднання сил Заходу, щоб можна було успішно боронити суверенности загрожених держав. Західні держави-альянти в повній свідомості, що оборона Зах. Европи є неможлива без участи НФР, що ніяка національна збройна сила не є в спромозі самостійно розбудувати всесторонньо власний оборонний потенціял та боронити своєї держави, рішилися включити до союзу НАТО також Зах. Німеччину. У зв'язку з цим, на протязі 10-ти років розбудова нової німецької збройної сили, „Бундесвери" переводиться в рамах міжнародної союзної системи НАТО.

23. 7 1955 р. парлямент НФР (Бундестаґ) ухвалив закон про вербування добровольців до Бундесвери. Переведено реєстрацію усіх у поборовому віці чоловіків на території НФР, якої вислід показав, що не зважаючи на дуже великі втрати під час II-ої світової війни, в 1957 р. було 8.600.000 осіб у віці від 18-45 років, підпадаючих обов'язковій військовій службі, а у віці від 45-60 років, (частинно здібних до військової служби) було 4.700.000. Німецький генералітет, маючи на увазі загрозливе стратегічне положення НФР, вважав, що 500-тисячна Бундесвера (устійнена паризьким договором) не буде вистачальною для успішної оборони країни, тому він був проти ограничень. 500-тисячну армію він оцінював як необхідну силу для оборони, а не як незмінну догму.

„Питаєте мене, яка наша ціль? Я назву її одним словом: Перемога! Перемога за всяку ціну, перемога мимо страхіть, бо без перемоги немає дальшого життя!"

Тільки таке духове наставлення у мілітарних діях, у політиці, у житті кожної людини, може принести перемогу поневоленому народові. Перед таким народом, рішеним на все для осягнення історичної мети — дрижить і найсильніший ворог!

21. 7 1956 р. Бундестаґ ухвалив закон про обов'язкову військову повинність, якій підлягали чоловіки, досягнувши 20-ий рік життя. Цей закон став правною основою для організації Бундесвери. Він устійнив 12-ти місячний час вишколу. В дальшій стадії розвитку Бундесвери виникла конечність переведення змін цього закону, тому їх переведено в квітні 1961 р., в березні 1962 р. і в лютому 1965 р. В третій зміні закону впроваджено 18-ти місячний обов'язковий вишкіл чоловіків від 18 років життя у Бундесвері. Цю зміну обосновано тим, що „військова служба мусить бути достосована до вимог високотехнізованих збройних сил". Переведено в законі також інші зміни, які сприяють збільшенню рекрутації.

Бундесвера — „школа нації"

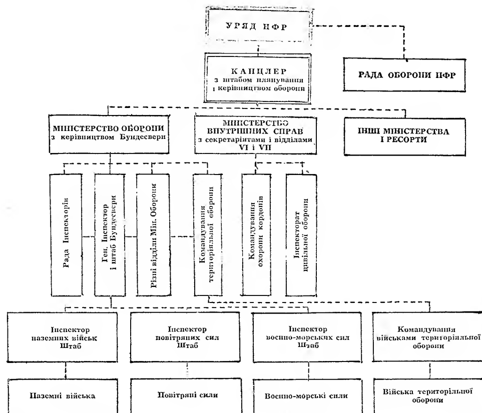
Творення Бундесвери не було легке до переведення. Після капітуляції Німеччини (8. 5 1945 р.) в німецькій громадськості витворилася відраза до воєнного діла, тому на мурах зруйнованих міст можна було дуже часто стрічати заклики: "Nie wieder Soldaten! Nie wieder Waffen!" Ці заклики пропаґували навіть громадяни — вороги комунізму. Однак політична дійсність вимагала переборення усіх упереджень, виниклих в наслідок програння двох воєн. Всупереч дуже несприятливій для відновлення збройних сил пропаґанді, вирішено негайно приступити до організації Бундесвери, але вже на цілком нових засадах. Треба було розпочинати від назви нової збройної сили, уніформи, ранґових відзнак, реґляментів, вишкільних методів, вояцького закону і т. д. Німецькі політики бралися до творення Бундесвери згідно з власними уявленнями, а кол. старшини цьому протиставилися. Заплянована **політична** теорія організації збройної сили була далекою від **військов**ої практики. А головним чином йшлося про покінчення з тотально-авторитарною системою та впровадження правно-демократичної державної системи. До цієї нової державної системи треба було достосувати нову збройну силу. Дальше йшлося про збереження військових традицій, яких повністю вже не можливо було задержати з уваги на одинокі можливості відновити збройну силу в міжнародносоюзній системі НАТО, якій не можна було накинути пруського авторатизму.

Виринули також спротиви щодо підпорядкування Бундесвери Начальному Командуванню НАТО. І ще до сьогодні, після 10-ох років існування Бундесвери немає серед німецького суспільства повного зрозуміння вимог сучасности, та дійсно приязної постави до Бундесвери. За 20 післявоєнних років зайшли дуже великі переміни в політиці, в розвитку німецького суспільства та рівночасно переведено доосновну переміну воєнної доктрини. Катастрофальні наслідки воєнної політики

Гітлера від 1938 р., та спротив проти цієї політики шефа ген. штабу ген. Людвика Бека (розстріляного після атентату 20. 7 1944 р.), який перестерігав німців перед наслідками, стали головною причиною до відходу від деяких військових німецьких традицій і засад, а особливо безоглядного послуху начальному вождеві. Ці переміни зайшли головно завдяки опублікованим студіям ген. Л. Бека.

Ген. Л. Бек засудив теорію німецького расизму Гітлера, глибокими життєвими аргументами висміяв його „фюрерство", що стало основою для повної переміни до-капітуляційної німецької воєнної мислі. На засадах ген. Л. Бека розгортається розбудова Бундесвери та світоглядове виховування її кадрів. Духовим батьком нової „школи німецької нації" треба вважати ген. Л. Бека, якого фізично знищив Гітлер. Ця нова „школа нації" виховує вояцтво в цілком іншій наста-

СХЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ
НІМЕЦЬКОЇ ФЕДЕРАЛЬНОЇ РЕСПУБЛІКИ (НФР)



нові до інших народів, які мають повне право на самостійне життя. Ця „школа нації” також перемінила рядовий склад армії з послушного знаряддя начальства на „громадян в уніформах”, які мають повне право користуватися усіма правами демократії. Не раз прямо незрозуміла сваволя гітлерівського воєнного начальства є ліквідована „школою нації”. Кожний громадянин нації мусить самостійно розуміти обов'язки і права, які є основою дисципліни. Кадри Бундесвери, це вже поступові вояки, які різняться своїм світоглядом від мілітарної ідеології Народної Армії Сх. Німеччини.

Три фази організації Бундесвери

Творення Бундесвери здійснювано в трьох фазах. У першій фазі плянування була звернена увага на зовнішні і внутрішні політичні фактори, які заторкували від основ організацю Бундесвери. Треба було перебороти негативну поставу опозиції (СПД), яка була проти творення армії в рамах НАТО. Тому на формування організаційного пляну мали вплив крім кол. генералітету, також науковці і техніки. Вони випрацювали стратегічну концепцію, у якій видвигнули конечність організації Бундесвери в рамах НАТО.

В другій фазі був розроблений плян для здійснення стратегічної концепції та організації Бундесвери, з достосуванням її до вимог атомової війни.

В третій фазі поступово здійснювано переведення запляннованого, водночас зосереджуючи найбільшу увагу на організацію, вишкіл, бюджетування, техніку, матеріяльне вивінування та інфраструктурні проблеми. Все це переводили в життя окремі відділи при Міністерстві Оборони, яких 1. 10. 1964 р. сцентралізовано в один підвідділ „ЦГ І” і він має завдання опрацювати 5-тирічний плян до березня 1966 р., в якому мають бути узгляднені всі фактори дальшого розвитку згл. консолідації Бундесвери на 1967-1971 рр. В теперішній фазі Бундес-

вера перебуває у стадії т. зв. консолідації, тобто найбільш модерного озброєння і випосаження.

Організація Бундесвери, не зважаючи на різні труднощі зовнішнього й внутрішнього характеру відбувалася досить скоро. В січні 1956 р. особовий стан її перших відділів виносив заледве 1.500 людей. Під кінець 1957 р. вже було 130.000, в половині 1958 р. 200.000, а на початку 1960 р. — 276.000. Згідно з бюджетовим прелімінарем на 1965 р. стан Бундесвери, офіційно поданий був ось такий: Армія — 275.000, летунство — 91.000, воєнна маринарка — 30.000, територіяльна оборона — 39.000 — **разом — 435.000.** До цього ще треба додати цивільний персонал — 171.549, **отже, разом — 606.549 осіб.** Коли йдеться про видатки на цілі оборони, вони з кожним роком зростали: 1955 р. — 1.600.000.000 нм, 1956 — 3.400.000.000 нм, 1957 — 6.000.000.000, нм, 1958 — 7.970.000.000 нм, 1959 — 8.990.000.000 нм, 1960 — 10.000.000.000 нм, 1964 — 19,280.000.000 нм, а в 1965 — 19,210.000.000 нм, видаткування уряду НФР на цілі оборони наглядно віддзеркалюють дуже сильне форсування розвитку та консолідації Бундесвери. Сьогодні Бундесвера вже є головною ударною силою НАТО на европейському континенті. Вклад Бундесвери в НАТО — 12 укомплектованих, готових до походу дивізій.

Структура і специфіка випосаження Бундесвери

Під час творення Бундесвери виникла конечність її озброїти також в тактичну ракетно-атомову зброю. В квітні 1957 р. кол. канцлер НФР д-р Конрад Аденауер відкрито заявив, що Бонн не може зрезигнувати з найновіших здобутків воєнної техніки. На атомове тактичне озброєння Бундесвери вплинуло передусім те, що 20 совєтських дивізій у Сх. Німеччині озброєні в атомову зброю і вишколювані до атомової війни.

У зв'язку з повищим, структура і специфіка вивінування Бундесвери в атомову зброю американських зразків, була затверджена федеральним урядом в 1957 р. На тій підставі ген. Гойзінґер видав був наказ для вищих старшин Бундесвери, в якому зверталося увагу, що незалежно від реакції німецької громадськости, озброювання частин в атомово-ракетну зброю повинно і буде переводитися згідно з основними засадами НАТО.

Наземні війська Бундесвери, які досягли вже 275.000 є озброєні декількома зразками ракет і накермовуваних стрілен. У тактичних відділах і з'єднаннях піхоти побільшено кількість вояків першої дії (т. зн. безпосередніх учасників у боротьбі), через максимальне ограничення технічного й допоміжного персоналу. В танкових дивізіях, в порівнянні з Вермахтом, побільшено кількість тяжких бойових машин. Назем-

на армія мала б творити 35 окремих „атомових" бригад, здатних до провадження самостійних бойових дій в умовах атомової війни. Наземна армія Бундесвери складається з: 7 панцерних гренадирних дивізій, 3-ох танкових дивізій і 2-ох спеціяльних дивізій (гірської і парашутної).

Летунство Бундесвери зорганізоване в 8-ох повітряних дивізіях. До цих летунських дивізій зараховані також окремі похідні і підкріпні з'єднання. Крім цього летунство доповнюють ще окремі: ескадрилі літаючих ракет і 6 полків протиракетної повітряної оборони. Розположення і випосаження окремих повітряних дивізій ось таке:

Північний відтинок під командою ген.-лейтн. Гофмана зорганізований з: **3-ої** летунської див. у склад якої входять ескадрилі — винищувачів, бомбардувальників і транспортовців, батальйон протиракетної оборони і полк зв'язку; **4-ої** летунської див. в такомуж самому складі як 3-тя летунська див.; **6-та** лет. див., як дивізія підкріплення у складі з ось такими полками: постачання, зв'язку, вишколу, батальйоном піонерів і оркестровим корпусом; **7-ма** лет. див. з ось такими ескадрилями: винищувачів, бомбардувальників, розвідників, полками протиракетної оборони, зв'язку, постачання, вишколу і оркестровий корпус; **8-ма** пов. див. як спеціяльна для повітряного рятунку й зв'язку між ескадрилями.

Південний відтинок під командою ген.-май. Траутлофт-а зорганізований з: 5-ої лет. див. в складі як 3-тя лет. див.; **1-ої** лет. див. в складі як 3-тя лет. див., але вона має ще окремі ескадрилі літаючих ракет повітряного рятунку, зв'язку і далекого слідування; **2-га** лет. див. подібна до 6-ої лет. див.

Воєнно-морські сили Бундесвери тимчасово є зорганізовані з 22-ох ескадр. В тому числі: 2 ескадри кораблів-винищувачів, і супровідна ескадра, 5 ескадр швидких човнів, 5 міновишукувальних ескадр, 1 ескадрон кораблів-мінерів, 1 — для охорони прибережжя, 1 для фльотильної служби, 3 летунські ескадрилі, 1 ескадра для необхідних і наглих потреб, 1 — для висадки і 1 підводних човнів. Крім цього воєнно-морські сили диспонують ще спеціяльними з'єднаннями: частинами наземної оборони, вишкільними і допоміжними кораблями.

Крім цього в НФР організовано окремо війська для „територіяльної оборони", технічної допомоги у випадку катастроф, протилетунської оборони та багато організацій, що сприяють розвиткові Бундесвери.

На відтинку удосконалення та винаходу ще більш модерних зброєневих систем, уряд НФР співпрацює на підставі підписаних договорів з ЗДА, Францією та іншими партнерами НАТО.

Остап Хархаліс

І-ий листопад 1918 р. в Яворові

(В 47-му річницю першої жертви Листопадового Зриву сл. п. Степана Британа)

Перша світова війна прискореним темпом добігала свойого кінця. Всі фронти Австрії і Німеччини тріщали, а внутрі головно в Австрії, поодинокі народи приготовлялися до творення своїх держав. Десь під кінець жовтня 1918 р. був я припадковим свідком розмови двох старшин. Пор. Дм. Волощак нарікав що вже кінчиться його відпустка і буде мусіти знов вертатися на італійський фронт. „Нікуди ти вже правдоподібно не поїдеш, — сказав йому хор. Микола Хархаліс — бо вкоротці нам прийдеться перебирати владу в свої руки і кожний військовик, а тимбільше старшина, буде потрібний тут, в Галичині". І дійсно пор. Волощак на фронт більше не поїхав.

Дня 31-го жовтня ми, — ученики старших кляс (я був тоді учеником 6-ої кляси) зібралися в 6-ій годині вечором у Х. С. зі зброєю, яка в кого є: револьвер, баґнет чи хочби добрий ніж. Поляки щось затівають, нам треба бути приготованими на всякий випадок. Зібралося нас ок. 20 хлопців, малими гуртками перейшли ми до Нар. Дому і там чекали дальших заряджень. В залі Нар. Дому були вже Січовики, вони вправляли марш зі співом. В міжчасі почали сходитися старші громадяни, але вони не задержувалися на залі, тільки йшли вище, до приміщень Українбанку. Присутній на залі пор. Волощак каже поставити у дверях стійку і нікого з залі не випускати. Чекаємо на хор. Хархаліса, який рано поїхав до Львова і має привезти інструкції від Військового Комітету, що вже існував і діяв у Львові, під проводом сот. Вітовського. Січовики вправляють на залі. Около 10-ої год. приїздить хор. Микола Хархаліс і йде прямо до Українбанку, де вже зібралися декілька старших громадян і військовиків, а то: пор. Волощак, пор. Брилинський і пор. Чума та Степан Британ від Січовиків. Нарада тривала досить довго, нас молодих туди не пустили. Вже десь ок. 12 год. вночі нарада скінчилася і всі зійшли на залю. Хор. Хархаліс зарядив збірку військовиків, Січовиків і гімназійної молоді (нас вже в школі підготовляли на „гарматнє м'ясо" і переводили кожної суботи військову муштру старших кляс).

В коротких словах з'ясував теперішнє положення. Австрія валиться, а поляки висилають з Кракова т. зв. Ліквідаційну Комісію до Львова, яка мала би перебрати в імені Польщі владу. Українська Національна Рада, як найвищий регник українців в Галигині, вирішила перебрати ще цієї ногі владу в свої руки. Військовий Комітет у Львові з сот. Вітовським на голі має завдання це перевести в життя. До всіх закутин Галигини вислані гінці з відповідними інструкціями. Ми в Яворові також переберемо владу у свої руки цієї ногі. „Ви військовики" — сказав хор. Хархаліс, — „зніміть з ваших шапок Карла, (розетка на шапці з буквою К), бо відсьогодні він не є нашим цісарем. На своїй землі установимо свою владу. Нашим завданням є роззброїти військову жандамерію. Зі залі, на разі без окремого дозволу, не вільно виходити. Як хто має, або знає де є кріси, треба принести сюди!" Враження цієї короткої промови було велигезне. Якби не осторога, що треба поводитися спокійно, щоби не накликати передвгасно жандармерії, то вияв ентузіязму був би був дуже бурхливий.

Дехто вийшов шукати зброї, а ті що остали на залі обговорювали на всі лади ситуацію. Групою, що мала роззброювати жандармерію, проводив пор. Волощак. Група ця була невелика, ок. 12 людей, бо хог людей було досить, але не було зброї. В групі цій було 6-7 військо-



Пам'ятник Лицаря-Сторожа коло стрілецьких могил в Яворові.

виків, решта цивілі, або бувші військовики, з різних пригин звільнені з війська. До таких належав Степан Британ. Звільнений з війська ізза недуги (як не помиляюся, легенів). Степан Британ належав до дуже активних з-поміж студентської молоді в Яворові, якою проводив і мав на неї велигезний вплив Микола Загаєвиг, б. сотник СС, що згинув під Мотовилівкою в гас протигетьманського перевороту. Місцева жандармерія нагислювала ок. 40 людей, з того біля 20% українців. Не було нігого простішого, як порозумітися з ними в справі роззброєння решти. Але було надто пізно (біля 1-ої вногі) щоб шукати зв'язку. Зрештою нікому, здається, не прийшло й на гадку, щоби використати в тій справі українців. З групою пор. Волощака, що йшла роззброїти жандармерію, йшов і Степан Британ, без кріса, тільки з револьвером. Настрій на залі, а зокрема тих що йшли роззброювати жандармів, був сильно піднесений. Нігого дивного, це ж історигний момент — маємо перебрати в свої руки владу. Бо хог в останніх тижнях ці справи обговорювалися і в австрійськім парляменті і у Львові йшли приготування серед українців, а все ж таки в останній момент, коли треба було діяти — кожний відгув вагу хвилі. Погуття гордости, що я є угасником цієї хвилі, а рівногасно погуття відповідальности за вміле виконання наказу хвилі — підносило настрій дуже. Тому й нігого дивного, що при відході групи Ст. Британ кинувся в обійми хор. Хархалісові (вони оба приятелювали) прощаюгися з ним, наге б відгував, що більше живими не побагаться.

Плян роззброєння був добрий, стійкового жандарма мали роззброїти підступом, відтак ввійти до середини, забрати кріси що стояли зараз у сінях і робота скінгена. Стріляти тільки в разі наглої потреби. Тимгасом один з групи, коли вона була вже близько будинку, в якому стаціонувала жандермерія, герез поденервування (молодий, недосвідгений) вистрілив і тим заалярмував жандармів, які погали відстрілюватися, думаюги що на них напали дезертири (яких тоді було досить). Стрілянина продовжувалася деякий гас, але про роззброєння не могло бути мови, бо з дев'ятьми крісами не можна було змусити скласти зброю 40 добре озброєних і досвідгених жандармів. Рішено оставити справу роззброєння до ранку. Перервано тільки тел. полугення і виставлено стійки для обсервації будинку. В міжгасі хтось видряпався на дзвіницю міської церкви і погав дзвонити на сполох (по селах і малих містах в випадку пожару, або якогось іншого нещастя, дзвоненням на сполох попереджувано населення). Нас кількох, що остали на залі в Нар. Домі, не знали, що з собою зробити — остати на місці, згідно з наказом, який ми одержали, ги йти провірити, що діється в терені.

Треба було устійнити що діється, бо стрілянина втихла, а ми не знали висліду. Вийшовши на вулицю, стрінули ми одного з тих, що пішли під жандармерію і він сказав нам, як це все сталося. Втім надходить другий, з протилежної сторони і каже, що в міській управі лежить хтось з наших убитий. Ідемо туди — і дійсно в коридорі лежить вбитий Степан Британ. Як устійнено пізніше, він згинув від кулі жандарма-поляка. Це було ок. 2-ої год. рано першого листопада 1918 р. Принесли ми його до залі і положили на смерегину, що тоді випадково була на залі.

Досьогодні стоїть мені перед огима батько пок. Стефка, який цілий гас був на залі, і як ми принесли Стефка — його сина, довго вдивлявся в облиггя сина, але ні один сильніший стогін не зрадив батька, який страшний біль переносить він на вид вбитого сина. І тоді, коли мати і сестри, що прийшли вже теж на залю, виливали свій жаль плагем, батько вийшов на темний коридор і ходив туди й назад, не відзиваюгись до нікого ні словом.

Тимгасом алярмовий клиг дзвона поставив на ноги більшість населення міста, яке не було в курсі справ, але досить скоро ці, кому треба було знати, довідалися про все. А на дворі стояла темна, дощева листопадова ніг. Около 3-ої год. рано пішов я подивитися, що діється в мене, дома. В хаті ніхто не спав, батько поїхав вже на Наконегне, (село біля Яворова) організувати людей і зброю на рано. Мама і сестра приготовляли сніданок для тих, кому дальше було до хати. До близьких сіл пішли посланці поінформувати людей і добути дещо зброї.

Ранок першого листопада був дощевий і мрягний-непривітний. Около год. 8-ої рано хор. Хархаліс і місцевий священик о. Омелян Крайгик в асисті 15 озброєних в кріси військовиків пішли до жандармерії. Перед будинком уставилися в ряд, з готовими до стрілу крісами, цих 15 вояків, а хор. Хархаліс і о. Крайгик пішли до середини — до жандармерії. Комендантом жандармерії був гех Кредоха. По з'ясуванні йому справи, комендант без опору віддав свій револьвер і всю зброю, що була на станиці. Після того перебрано вже без труднощів староство і інші уряди, та обсаджено їх українцями. На Народному Домі і урядових будинках замаяв синьожовтий прапор.

Не легко передати враження цієї листопадової ногі і першого листопада. Радість з приводу відродження своєї держави притьмарювала пролита молода кров — першої жертви на вівтарі відродження нашої держави. Бо не так дуже давно — в 1914 році з цього самого Народного Дому, де тепер лежав у цвітах поляглий Степан Британ, — він сам, Микола Загаєвиг, Роман Харамбура, Микола Хархаліс і багато інших від'їздили до Львова, як добровольці до Сігових Стрільців. Від'їздили з піснею і з твердим переконанням, що йдуть Україні ща-

стя-долі добувати. І цей момент прийшов, що неповноправний власник своєї землі ставав повноправним господарем і зараз, майже в перших хвилинах свойого відродження, заплатив дуже високу ціну — бо життя молодого патріота.

Похорони пок. Британа були велигезною маніфестацією яворівських українців. Спогив на цвинтарі, куди з гасом прибуло багато більше стрілецьких могил. І кожного року в гасі Зелених Свят великі маси народу, не тільки з Яворова, але з цілого повіту, приходили віддати поклін героям. Не помагали всі зусилля польської поліції не допускати вінків на могили (а було їх кожного року не менше 100), молодь вміла все знайти спосіб донести свій вінок на могили героїв. А ненаге на сторожі упорядкованих стрілецьких могил став Лицар-сторож, спертий на мегі, лицем звернений на Схід. Це пам'ятник поляглим, на який здобувся Яворів. Головна заслуга в побудованні цього пам'ятника пок. Романа Харамбури. Таких пам'яток не багато в Галигині.

Не знаємо ги стоїть ще пам'ятник Лицар-сторож коло стрілецьких могил, напевно ті з українців в Яворові, що остали живі і на місці, не мають змоги свобідно і явно поклонитися тіням героїв і їх могилам — тож нехай цей скромний спомин буде доказом пам'яти і вдягности за Твою Стефку жертву життя і всіх тих товаришів по зброї, що своє життя віддали за свою батьківщину — Україну.

ПОДЯКА

Управа Станиці Торонто отримала листа (подяку) від о. Володимира Шараневича (член нашої Станиці).

Отець В. Шараневич дякує усім побратимам Дивізійникам за участь у торжестві св. Рукоположення, що йому було уділено в дні 16 травня ц. р. Рівнож надальше по змозі своїх священичих обов'язків залишається активним членом нашої Станиці.

Управа Станиці, дякує о. В. Шараневичеві за щирого листа, і щераз бажає Отцеві кріпкого здоров'я і великих успіхів на новому етапі.

НОВА КНИЖКА ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ!

ген.-хор. **РОМАН ДАШКЕВИЧ**

АРТИЛЕРІЯ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

У БОРОТЬБІ ЗА ЗОЛОТІ КИЇВСЬКІ ВОРОТА

Перша батерія СС — організація Галицько-Буковинського Куреня Січових Стрільців; Відділ гармашів; Батерія СС має гармати і коні; Коростишівські семінаристи; Батерія бере участь у боях; Офензива на Київ; У дорозі на Київ; Батерія у Києві; Переворот гетьмана Скоропадського; Список гармашів — старшин, підстаршин і рядовиків 1-ої батерії Січових Стрільців перед складенням зброї; Батерія СС у Запоріжців; Гармаші СС у Білій Церкві; Повстання проти гетьмаиа Скоропадського; Бій під Мотовилівкою; Облога Києва; Артилерійська група; Гарматия Бриґада СС; Здобуття Києва; У здобутому Києві; Друга війна України із Совєтами; Проголошення Соборности України; Поділ Гарматної Бриґади СС на полки; Безпорядки в Україні; Бої на Лівобережжі під Києвом; Гарматня Бриґада СС у Чорному Острові; Усі стрілецькі батерії у боях; В. А. Зарицький: Історія 3-ої Легкої Батерії 4-го гарм. полку 1-ої Гарм. Бриґади Січових Стрільців; Повернення 3-ої батерії з Трипілля до Києва; Контр-наступ Української Наддніпрянської Армії на схід від Збруча; Бої за здобуття станції Вапнярка; Бої за удержання станції Вапнярка; Ситуація на фронтах Української Армії з початком місяця вересня; Війна України з Добрармією Денікіна — ворогом України ч. 2; Артилерія Січових Стрільців під Львовом; Артилерія Січових Стрільців у корпусі СС і офензива на Бердичів; Наступ поляків на Радивилів; Бої між Крем'янцем і Проскуровом; Офензива злучених Придніпрянської і Галицької Армій на Київ; Запасний Кіш Гарматної Бриґади СС; Гарматна Бриґада СС на фронті проти військ білої Росії; Кінець Гарматної Бриґади СС.

ВИДАВНИЦТВО „ЧЕРВОНА КАЛИНА", НЮ ЙОРК

"CHERVONA KALYNA"
140 Second Ave.
New York, N. Y.

ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

Об'єднання б. Вояків Українців в Америці

З ЖИТТЯ ВІДДІЛІВ

НЮАРК, Н. ДЖ.

ЗАГАЛЬНІ РІЧНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ

11 квітня ц. р. відбулись в домівці кредитової кооперативи „Самопоміч" в Нюарку загальні річні збори місцевого Відділу ОбВУА, якими проводила президія: д-р Л. Голінатий — голова і В. Мартинець — секретар. Збори відкрив уступаючий голова М. Стебельський та вітаючи приявних згадав померлих членів: побр. П. Заболоцького і В. Байбарака. На внесення Д. Хоптяка одноголосно вибрано побр. Д. Тихого і А. Змія до верифікаційної комісії для оформлення протоколу з попередніх зборів. Про діяльність уступаючої Управи нашого Відділу звітував голова М. Стебельський. Наш Відділ — ствердив голова — вийшов з свого „Вояцького ґетта" на всесторонню гром.-суспільну працю, бо перший дав почин на цьому терені до акції збирання підписів для створення Українського Католицького Патріярхату. Створено ширший збірковий Комітет на Фонд кардинала Й. Сліпого, при чому наш Відділ склав від себе 100 дол. на Український Католицький Університет в Римі. Понадто зложив наш Відділ рівнож жертви: на Українську Католицьку і Українську Православну Церкви в Нюарку.

Доповнив звіт з діяльности Відділу ОбВУА імпрезовий референт побр. Д. Хоптяк. Наш Відділ дав почин до влаштування ювілейного Свята 50-ліття УСС-ів, яке в дні 7 березня ц. р. величаво відбулось у гарній залі гайскулу в Ірвінґтоні при участі 1.200 осіб, а дохід з тої імпрези був поверх 1.000 дол. Всі три місцеві комбатантські організації: Відділ ОбВУА, Станиця Дивізійників і Відділ УПА влаштували 27 лютого забаву „Червоної Калини", про що була вже згадка в пресі. Гарно була зорганізована комбатантська поїздка до Вашинґтону на посвячення пам'ятника Т. Шевченкові. Всі комбатантські організації в Нюарку (ОбВУА — Станиця Дивізійників і Відділ УПА) спільно влаштували Листопадові Роковини і перевели Листопадову Збірку на Дар УВІ і святочно вшанували смерть сл. п. полк. А. Мельника.

Побр. М. Шавала передав звіт Контрольної Комісії, на внесення якої схвалено абсолюторію уступаючій Управі.

В дискусії над звітами забирали голос побр. М. Топорович, В. Бакун, М. Стебельський, Шавала.

На внесення побр. голови Відділу, збори одноголосно іменували хворого і неприявного на зборах побр. Осипа Утриска почесним членом Відділу ОбВУА в Нюарку, в признанні за працю, яку той вклав у нашому Відділі для його розвитку в часі поверх 10 років.

До нової Управи Відділу поновно вибрані: побр. М. Стебельський — голова, 1-ий заступник голови побр. В. Сигалів, 2-ий заступник голови — побр. М. Лозинський, секретар — побр. О. Утриско, заступник секретаря — побр. В. Букшований, імпрез. реф. — побр. Д. Хоптяк, культ.-освітний реф. — побр. інж. Л. Савойка, С. О. — побр. А. Хомова, касієр — В. Кузик, хорунжий — побр. О. Лисинецький.

Контр. Комісія: побр. М. Шавала, І. Пастух і д-р Л. Голінатий. Тов. Суд: побр. д-р І. Карапінка, Д. Тихий і М. Топорович. При останній точці порядку нарад зборів члени поставили побажання придбати домівку для Відділу ОбВУА.

Побр. Дубрівний подав інформації про останній З'їзд ОбВУА, на якому був заклик до святкування Роковин Зимового Походу і сам побратим Дубрівний голоситься, як доповідач. Голова М. Стебельський, забираючи в дискусії голос в справі УККА, є проти творення другого Відділу УККА на терені Нюарку, і в тому випадку УККА мусить знайти спільну плятформу співпраці і зреформувати Відділ УККА.

Вкінці побр. Шавала вносить:

а) З метою чисельного скріплення організації члени Відділу ОбВУА в Нюарку проголошують біжучий рік — роком посиленої кампанії. Збори просять нову Управу посвятити більше уваги приєднанню нових членів. Рівночасно рядові члени Відділу зобов'язуються також по змозі співдіяти з наміченою акцією.

б) Члени Відділу ОбВУА в Нюарку просять голову і Управу докласти старань для переведення уніфікації усіх споріднених комбатантських організацій на терені ЗДА на взір переведеної вже подібної акції в сусідній Канаді.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

З ЖИТТЯ ВІДДІЛУ ОбВУА

10 березня 1965 р. відбулися Річні Загальні Збори нашого Відділу в Ню Гейвені, Конн., зі звітами екзекутивних органів. Головував на цих Зборах побр. Г. Дубно, секретар — побр. О. Пушкар. З докладним звітом про діяльність Відділу виступив голова Відділу побр. Богдан Лисяк. Управа Відділу у своїй праці керувалася напрямними та досвідом членів бувших управ і рекомендує новій Управі триматися тої самої тактики. Відділ займався виключно військовими та їм спорідненими справами: вшанування річниць історичних подій, поширення „Вістей Комбатанта", ведення

збірок на інвалідів, будова пам'ятної таблиці на могилі поручника і письменника М. Матіїва-Мельника, організація подорожі членів Відділу на відкриття пам'ятника Т. Шевченка у Вашинґтоні і т. п. Побр. О. Козловський в заступництві Відділу брав участь у посвяченні прапора Станиці 1-ої Української Дивізії в Ню Йорку. Побр. М. Панкевич передав чаші, уфундовані нашим Відділом, на відбиванковому турнірі СУАС-Т'у-Схід, який відбувся в Ню Гейвені. На Зелені Свята відбулося посвячення пам'ятника поручника УСС та УГА М. Матіїва-Мельника, що похований в Ню Гейвені, а на могилах побратимів похованих на цвинтарях в Ню Гейвені та в Ансонії, покладено квіти та оздоблено американськими і українськими прапорами. Спільно з місцевим Відділом УККА та за підтримкою побратимів з Бриджпорту впоряджено величаву спільну імпрезу — Листопадового Зриву, 50-ліття УСС та 20-ліття бою під Бродами. Святочний реферат виголосив генерал П. Шандрук, а участь взяли „Пласт", „СУМ", Студ. Громада, Бандуристи та ін. організації. Після Академії відбулося прийняття, яким зайнялися дружини наших українських ветеранів.

Секретар побр. М. Пушкар подав, що стан членства Т-ва — 31 особа, Управа відбула 16 засідань, одержала 21 лист, відіслала 7. Скарбник побр. І. Стратичук підтвердив, що членські вкладки плачено і належність вислано Гол. Управі вчасно.

Після відчитання побр. К. Матвієнком звіту Контрольної Комісії була переведена докладна дискусія, в якій ствержено, що наш Відділ одним із перших вступив на шлях об'єднання у своєму складі українського вояцтва всіх формацій, а цю спільність заманіфестував тим, що на чолі Відділу, як голова успішно працював побр. Богдан Лисяк. Збори з радістю почули вістку про плян широкого об'єднання українського вояцтва ЗДА і Канади і доручили Гол. Управі старатися за скоршу реалізацію цього великого діла.

До нових органів Відділу обрано побратимів: О. Козловського, М. Пушкаря, І. Стратичука, Г. Дубна, Я. Герасимовича, Б. Лисяка, К. Матвієнка, Р. Ґондяка та Й. Сенету.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

ПОБЛАГОСЛОВЛЕНО ПРАПОР ВІДДІЛУ ОбВУА

На Оселі ім. О. Ольжича в Лігайтоні, Па., відбулося в неділю, 22 серпня 1965 року, після Служби Божої, о год. 12:30 по полудні, врочисте поблагословлення нового прапора філядельфійського Відділу ОбВУА. Богослужбу відслужив у великій залі Оселі парох Аллентавну, о. Тома Бариляк у сослуженні о. проф. Станислава Даша і в приявності о. шамбеляна Степана Тиханського. Акту посвячення прапора довершив о. Бариляк у сослуженні о. шамб. С. Тиханського та о. С. Даша.

Опісля о. Бариляк виголосив гарну проповідь про значення бойового прапора для борців за волю Батьківщини. З черги відбувся акт передачі нового прапора хорунжому Відділу ОбВУА інж. І. Левицькому, головою місцевого Відділу, проф. М. Алексевичем, в приявності голови ОбВУА. д-ра В. Галана, д-ра І. Козака, голови Відділу ОбВУА в Ню Йорку та членів місцевої стани-



Сцена з посвячення прапора.

Братство кол. вояків 1 УД УНА



9-ий Крайовий З'їзд Братства кол. Вояків Першої Української Дивізії УНА в ЗДА

В днях 4-6 вересня ц. р. на оселі УРСоюзу „Верховині" відбувся дев'ятий з черги Крайовий З'їзд Братства колишніх Вояків Першої Української Дивізії Української Національної Армії.

Участь у З'їзді взяло 47 умандатованих делеґатів із 11 станиць (всіх станиць є 13) та понад 40 зареєстрованих гостей.

З'їзд відкрив Ігор Чмола, дотеперішній голова, а провів молитву о. капелян Ґабрусевич. Нарадами проводила Президія — сот. Мирослав Мартинець — голова, Володимир Саляк і Евген Михайлів — заступники, Андрій Гуль і Михайло Шевчук — секретарі.

Зі світів Крайової Управи було видно, що праця була проваджена у всіх можливих напрямках, а каса мала прибутків понад три тисячі долярів та понад два дві тисячі видатків. Братство має 13 станиць та 14 уповноважених. Всіх членів дотепер є 579.

В ході нарад вибрано нову Краєву Управу в такому складі: В. Заброцький — голова, заступники — О. Лисяк і О. Голинський, секретар — М. Ліщинський, фінансовий референт — М. Михайлів, видавничий референт — В. Гриньох, реф. охорони могил — Р. Дражньовський, реф. молоді — А. Кобрин, референт Суспільної Опіки — Я. Колодій і В. Сімків, реф. преси — Л. Рихтицький, організаційні референти: І. Чмола (Схід) і В. Кашуба (Захід), вільні члени: І. Руденський і Ю. Чорній. Контрольна Комісія: М. Головчак, В. Дибик, З. Коновка. Товариський Суд: Р. Припхан, Р. Ковальський, Р. Ременюк.

Відбулася теж широка і ділова дискусія, прийнято резолюції, які віддзеркалюють становище Дивізійників до справ минулого, сучасного і майбутнього; полагоджено теж ряд важливих організаційних справ.

ці наших ветеранів та всіх присутніх. Старий прапор передано до Музею українських визвольних змагань.

Опісля відбувся спільний обід, під час якого виголошено цілий ряд коротких промов. Тостмайстром був д-р І. Козак, який привітав о. шамб. Ст. Тиханського й інших духовних Отців, д-ра В. Ґалана, д-ра В. Гнатюка, голову місцевого Відділу УККА й ОДВУ, представницю СУА п-ю Л. Федак, голову Т-ва б. Вояків УПА п. М. Ковальчина, голову Крайової Управи 1 УД УНА інж. В. Забродського та всіх приявних.

Д-р В. Ґалан виголосив коротку доповідь про здобуття від большевиків Києва в серпні 1919 р. злученими українськими арміями. Молодь із „Золотого Хреста", яку підготовила проф. О. Ґеиґало, виголосила збіриу декламацію, вірш О. Ольжича.

Обід закінчено молитвою і відспіванням пісні „Не пора".

Вечором цього дня відбувся бенкет, у якому взяло участь багато колишніх вояків з родинами. Численно заступлене було Духовенство. Бенкет відкрив молитвою о. декан Юліян Ґабрусевич, кол. дивізійний капелян, з Віндзору, в Канаді, а закрив о. мітрат д-р Костецький, православний парох Джамейки, Н. Й., якого син віддав своє життя в рядах Дивізії. Промовляли: ген. П. Шандрук, що прибув з дружиною; кол. дивізійний старшина 29 полку, а тепер редактор „Світла", о. д-р Купранець, ЧСВВ; о. Ґабрусевич, о. Б. Левицький, о. Стебельський, п. Марія Шафранська-Логаза, кол. керівничка допомоги Дивізійникам — від СХС; дир. Батюк від Робітничого Союзу і нововибраний Голова Крайової Управи, інж. В. Заброцький.

Від колишніх „ґляйхенбержців" сказав весело-сантиментальне слово кол. воєнний звітодавець, Олег Лисяк, а після цього, всім, що брали участь в боях на цьому відтинку фронту, малі дівчатка вручили по одній троянді. Співачка Марія Лисяк веселою „Історією Дивізії" на мелодію „Наша пані Цісарева", при акомпаніяменті проф. Петра Пруса на ґітарі і при „співучасті" всіх присутніх розвеселила до сліз дивізійну братію.

Тостмайстром бенкету був другий воєнний звітодавець, мґр. Олександер Луцький.

В неділю перед головним будинком оселі „Верховина" станули до звіту перед генералом П. Шандруком 85 колишніх старшин, підстаршин і вояків, у тому велика частина з Канади, на чолі з Головою Головної Управи Братства д-ром М. Малецьким. Після Польової Служби Божої і проповіді, що її виголосив о. д-р Купранець, кол. дивізійний старшина, та відспівання Панахиди дивізійним, нашвидкоруч зорганізованим хором, що ним дириґував дириґент дивізійних хорів з часів активної служби, Степан Гумінілович, наступила церемонія наділення пропам'ятною Медалю Архистратига Михаїла вояків Дивізії та заслужених для Дивізії „цивільних" громадян.



Після удекорування п. Марії („Маші") Шафранської - Логази пропам'ятною Медалею Архистратига Михаїла, яку вона отримала з рук Головнокомандувача УНА, ген. П. Шандрука, Голова Головної Управи Братства, д-р М. Малецький вручає медалі кол. воякам 1 УД УНА. Ліворуч — нагороджені медалями: о. Ґабрусевич і о. Стебельський.

Першим отримав медалю з рук Голови Головної Управи Братства д-ра Малецького, генерал-хор. П. Шандрук, кол. командувач Української Національної Армії, о. Ґабрусевич, кол. капелян 1 УДивізії, УНА, а далі о. Стебельський, за духову допомогу кол. воякам Дивізії в Австрії і пані Марія Шафранська-Логаза, відома кол. воякам Дивізії, що виходили з полону і приходили по допомогу до Санітарно-Харитативної Служби; після цього наділено медалю ряд вояків Дивізії.

Під час Служби Божої зібрано поважну суму на будову церкви на Оселі „Верховина". Вінок на символічній могилі у двадцятиріччя бою Дивізії під Гляйхенберґом, склав Володимир Гриньох.

По обіді ген. Шандрук з дружиною і почтом відвідав Оселю СУМА в Елленвіл, де відбувався саме величний Здвиг Молоді СУМА, при участі тисяч сумівської молоді і громадянства. В почті Генерала був голова Крайової Управи інж. В. Заброцький і десяток дивізійних старшин та вояків, з чого половина з Канади. Провід Здвигу Молоді привітав Генерала і його почет, при чому виголошено кілька коротких промов і оглянено Оселю.

Після вечері на Оселі „Верховина", нововибрана Управа відбула своє перше засідання, при участі членів Головної Управи, де обговорено коротко найважливіші напрямні праці і передано діловодство.

Вечором відбулася Дивізійна Забава при звуках оркестри Богдана Гірняка. Великою атракцією забави був виступ популярних співаків — артистки Марії Лисяк, яка виконала при акомпаніяменті п-і проф. Лідії Бульби ряд пісень, з найбільшим, як звичайно, аплявзом за популярну пісню про дивізійника „Данка із Підзамча" та виступ відомого з грамофонних платівок і особистих виступів, „Канадійця", тенора В. Дербіша.

Під час забави відбувся вибір „Королеви", якою обрано панну Марту Артимишин, доньку дивізійного старшини. Вона отримала однорічну стипендію на студії українознавства.

Під час З'їзду дивізійники та гості мали нагоду оглянути виставку видань про Дивізію. Виставка, правда, невеличка, але гарно улаштована, зорганізована п. Наталією Гриньох.

При цій нагоді варто зазначити, що під час З'їзду відбулася розгривка на гарні образи та інші добрі речі.

Варто також зазначити, що й заля павільйону, де відбувалися наради і була забава, була прикрашена образами з вояцького життя, авторства Ореста Слупчинського („Ґоґа").

Ранком у понеділок останні учасники З'їзду роз'їздилися домів, а прибули вони з 16 американських Станиць і з кількох місцевостей Канади.

Ліпше на своїй землі кістьми лягти, як на чужій славному бути.
(Київський Літопис)

ЗЕЛЕНО-СВЯТОЧНИЙ ПОКЛІН ГЕРОЯМ

Дня 13-го червня, на Зелені Свята, відбулися традиційні Зелено-Святочні Поминки біля символічної могили на оселі „Верховина", у Ґлен Спей, Н. Й. Це величаве свято зорганізували Братство „Охорони Воєнних Могил", Броди-Лев, та Станиці Братства бувших вояків 1-ої Української Дивізії УНА. О 10-ій годині рано о. Ярослав Кекіш відправив Службу Божу при участі представників комбатантських організацій та всього громадянства. Отець Кекіш у дуже зворушливих словах представив значення Зелено-Святочних традицій для нашого народу.

По Богослуженні присутні уставилися рядами та маршували в напрямку символічної могили. Похід очолювали прапори від Відділів ОбВУА, Станиці Пласту, Осередку СУМА в Ню Йорку і Станиці 1 УД УНА з Філядельфії, Нюарку, Бріджпорту, Ню Гейвену, Трентону і Ню Йорку. За прапорами слідували вінки від хору „Думка", Т-ва б. Вояків УПА, Б-ва Броди-Лев і Станиці 1 УД УНА в Ню Йорку.

Панахиду відправив о. Кекіш, а співав хор „Думка" під дириґентурою проф. І. Задорожного. Генерал Павло Шандрук виголосив святочну промову, у якій звернув спеціяльну увагу на величезне значення вояцьких могил, порівнюючи їх до стародавніх курганів. Опісля, в асисті старшин пплк. М. Ліщинськогоо, інж. Заброцького і В. Гриньоха, він декорував колишніх вояків 1 УД УНА та родин поляглих медалями св. Архистратига Михаїла.

Поминальний обід, у просторій залі „Верховини", був продовженням свята. Тут учасники з'їзду могли спокійно погуторити при гарно заставлених столах. Інж. Заброцький, пор. УД УНА виявився знаменитим тостмайстром. Генерал Шандрук подякував організаторам цього свята, а також зложив подяку управі Робітничого Союзу та Братства „Броди-Лев", а особливу подяку він склав п. Батюкові, дир. Роб. Союзу та учасникові визвольних змагань. П. Батюк, вітаючи учасників з'їзду, обіцяв завжди іти назустріч Дивізійникам. Д-р Калина підчеркнув, що теперішня молодь повинна якнайбільше горнутися до науки, щоб допомогти українському народові вибороти незалежність. Представники УПА та інших комбатантських організацій висказували свою подяку із так гарно зорганізованого свята. Бенкет закінчив д-р Роман Дражньовський, голова Громадського Комітету, який подякував присутнім, а спеціяльно не-дивізійникам, за так гарне і врочисте відсвяткування свята.

По бенкеті, гості зійшлися у іншому будинку, де хор „Думка" відспівав декілька стрілецьких та народних пісень. Члени Станиць Братства зібралися у ще іншому будинку, щоб обговорити з'їзд Братства.

Зелено-Святочні Поминки біля символічної могили на „Верховині" полишили у присутніх незатерте враження.

Д-р Семен Федюк, хор. 1 УД УНА

ШИКАҐО, ІЛЛ.

ДИВІЗІЙНИКИ ШИКАҐА В ПОШАНІ АРХИПАСТИРЮ СКИТАЛЬЦІВ

Вже від раннього ранку в неділю 2 травня 1965 р. коло катедри св. о. Миколая вартували уніформовані члени місцевої Станиці Братства к. в. 1-ої Укр. Дивізії УНА і удекорували всіх, хто приходив на Богослужби, пропам'ятними відзнаками виданими на пошаиу свого Архипастиря Скитальців Архиєпископа Кир Івана Бучка з нагоди 50-літнього ювілею його священичої служби.

О 4-ій год. по пол. в катедрі, при великому здвизі вірних відслужено молебен в намірені здоров'я і многих ще літ служби Богові і Україні Архиєпископа-Ювілята. Після молебеня слідувала в авдиторії школи урочиста академія при великій участи присутніх диві-

зійників, інших ветеранів і ширшого громадянства. Відкрив її вступним словом секретар Стаиниці побратим майор М. Харів. Промовець підкреслив радісний характер свята та ретроспективним оглядом перебіг історичні моменти постання й бойової чинности Дивізії та її щасливу долю, що не була з полоиу видана большевикам завдяки старанням Арх. І. Бучка. З пошани до нього дивізійники, що „вміють бути не тільки хоробрими в боях, але і вдячними" Владиці-Ювілятові влаштовують цю урочистість.

Слідувала надхненна святочна доповідь побр. ппор. Л. Рихтицького, майстра глибокого слова й щирого чуття. Він по мистецьки змалював безвихідно-трагічні, психічно-гнітючі та безборонні обставини, в яких перебували дивізійники в часи рімінського полону. На тому тлі він нарисував духовний образ Архиєпископа Івана Бучка. Промовецъ казав: „. . . що це значить, коли у вирішний момент, у хвилину найбільшої потреби, дослівно над краєчком червоного, большевицького провалля явиться хтось, хто має відвагу станути чолом до божевільної стихії і заявити голосно, понад крик і плач репатріяційних таборів, що це несправедливість, що це злочин, якому рівних немає, що це той самий геноцид, за який судять злочинців свастики". . . Ось тоді Архиєпископ Іван Бучко виказав всю велич скромної особи і маєстат свого уряду, свого чину . . . Прелегент дав прекрасну, взнеслу характеристику особи Архиєпископа. Згідно його слів це була „синтеза українського священика двадцятого сторіччя, священика народу, що стоїть у повній боротьбі на життя і смерть за свої основні права на нашому світі, священика готового до найважчої праці так само, як до найвищої жертви" . . . А оглядаючись на минуле й сучасне, побр. Рихтицький порівняв особу Архиєпископа Івана Бучка тільки до двох великих духовних мужів в їх службі Богові й Україні — до Митрополита Андрія Шептицького і кардинала Йосифа Сліпого. В другій половині своєї промови промовець проаналізував біографію Ювілята, зробивши висновок, що це є священик глибокого патріотизму, що в часах лихоліття заслужив по справедливости титул даний йому скитальцями: Архипастир Скитальців.

Далі слідувала широка мистецька програма, яка складалась з таких точок: „Свята Мати" Россіні, „В'язанка українських пісень до слів Шевченка" і „Над Прутом у лузі" виконані струнною оркестрою осередку СУМА ім. полк. І. Богуна під кер. проф. І. Повалячека, „Молитва" — О. Бабій і Зореслав — деклямація М. Гарасовської, „Нагадай бандуро" Н. Калюжної і „Не знаю де" сл. Слісаренка, вик. Ю. Клюковська, при фортепіяні Р. Дачишин. А в другій частині: „У храмі св. Юра" Б. Лепкого — збірна деклямація М. Яцківни, О. Дацьківни і П. Крутяк, „Гетьмани" і „Мамо моя" спів д-р І. Рудавський при форт. д-р Касараба, „Христос Воскрес" муз. А. Гнатишина — сольо проф. В. Дзуль, „О, Пресвятая Діво" О. Кошиця вик. хор „Славута" під кер. д-ра М. Кокорудза і „Владико неба і землі" А. Гулак-Артемовського, сольо Ю. Клюковської в супроводі хору „Славута", при форт. Р. Дачишин. Всі точки й їхні виконавці мали повний успіх.

Після закінчення програми голова Станиці побр. Б. Кашуба відчитав насліле благословення єпископа Кир Ярослава Габра для всіх, що були присутні на академії, а також привітав колишнього секретаря Архиєпископа Івана Бучка — отця В. Пашківського та всіх присутніх. А Високодостойному Ювілятові, що Його так урочисто було вшановано, побратим Богдан Кашуба переслав почерез океан сердечне „Многая літа".

В доповнення до цього репортажу додаємо, що Головна Управа Братства 1-ої Дивізії на підставі рішення Капітули медалі св. Архистратига Михаїла нагородила Ювілята тим відзначенням з грамотою ч. 1. **Звітодавець**

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

„ТУТ, В ПАМ'ЯТНІМ СОРОКЧЕТВЕРТІМ..."

(Дивізійники Філядельфії у 21-шу річницю бою під Бродами)

Згідно з започаткованою минулими роками традицією Станиця Братства кол. Вояків 1 УД УНА у Філядельфії відзначила пам'ять своїх товаришів вояків, що полягли в бою під Бродами, радіо-авдицією на програмі ім. Володимира Блавацького.

Станиця Братства вибрала якраз цей засіб вшанування річниці великого бою, тому що з огляду на вакаційний час важко влаштовувати урочисті академії, тощо — радіо засіб найбільш поширений, доходить до усіх.

Цього року брідська програма була особливо маркантна, тому що в ній взяли участь видатні артисти української сцени: Богдан Паздрій, Володимир Шашаровський (він же режисер цієї передачі) Анатоль Радванський і колишній учасник бою під Бродами, вояк Дивізії, артист Євген Левицький. Крім цього взяли участь в передачі пп. Микола Кульчицький і син реж. В. Шашаровського, Борис Шашаровський.

Тексти використані в авдиції були авторства: вірш „На втраченій позиції" Юри Яремкевича, присвячений колись З'їздові вояцтва Дивізії у Клівленді, далі знаменитий вірш письменника-дивізійника пор. Любомира Рихтицького (літературне псевдо: Степан Любомирський) п. н. „Броди", який виголосив з відчуттям реалізму учасника бою, актор Євген Левицький. Авторства Степана Любомирського був потрясаючий короткий текст „Привіт від Тихих Лав", виконаний з майстерністю реж. Володимиром Шашаровським. У цьому тексті автор суґестивно передає уявний привіт від тих вояків Дивізії „що вже не піднялися до вашого світу"... з поля бою.

Групова радіофонізація розділу повісті воєнного звітодавця Дивізії Олега Лисяка „За Стрілецький Звичай" п. н. „Вони втікали" була виконана усіма згаданими учасниками передачі при вжитті звукових ефектів бою. Була це розповідь про смерть винничанина-дивізійника Темака, що примусив своїм кулеметом до втечі наступаючі московські лави. Ролю Темака відіграв при вмілому використанні своїх голосових прикмет колишнього співака хору Нестора Городовенка п. Микола Кульчицький.

Дуже добре була підібрана режисером Шашаровським музична ілюстрація.

Вступне слово до цієї півгодинної передачі сказав Голова Станиці Братства у Філядельфії, інж. Василь Заброцький. Його слово сильне і повне змісту, було коротким описом бою і поданням його історичного значення для визвольних змагань за українську державність.

Передача була справжнім мистецьким досягненням і вказала на велику популярність Дивізії серед мистців, які виступили на цій програмі безкоштовно, віддаючи свій час також і на проби і навіть, в деяких випадках залишаючи платну працю, лише тому, щоб взяти участь в дивізійній передачі.

На тлі цього дивним видається, що наступна українська радіо-авдиція на цій же самій станції, яка відбувається негайно після передачі ім. Володимира Блавацького, подаючи історичний календар на липень не уважала відповідним згадати про дату бою під Бродами.

Ф. П.

ВІСТІ З КРАЙОВОЇ УПРАВИ БРАТСТВА 1 УД УНА В КАНАДІ

Крайова Управа рішила відбути Делеґатський З'їзд в час латинських свят Різдва Христового ц. р. в Торонті.

В програмі З'їзду будуть, між іншими, звіти Керівних Органів Братства, вибір Керівних Органів Братства Канади й інше.

Голова Крайової Управи Братства сот. М. Бриґідир відвідає дві Станиці: Монтреал і Вінніпеґ у місяцях червні й липні ц. р.

ГІСТЬ З АРҐЕНТИНИ В КАНАДІ

В червні ц. р. дивізійники мали небуденну нагоду вітати в Торонті гостя з Арґентини, нашого дорогого й симпатичного колеґу Осипа Ткачука. Якщо прізвище не до кожного промовляє, бо й буває таке, зрештою не дивно — старіємося. Кол. Ткачук популярно знаний в Дивізії й дивізійних кругах як „Граб'я".

Очевидно, щоб привітати „аргентинського" друга, колеґи в Торонті зробили йому прийом у нашого голови, д-ра М. Малецького. Та на одному прийнятті не скінчилося. За ним слідували другі, була нагода пригадати знову старі часи, бурлацькі пригоди. Нас, очевидно, ще в тих часах кавалерів, сьогодні вже устаткованих й жонатих з дітьми громадян, за виїмком хіба сот. С. Гуляка.

Кол. Ткачук відвідав славну на північно-американському терені відпочинкову оселю „Говерля", де в більшості є дивізійники. Відтак від'їхав до Монтреалю, а звідси до ЗДА.

Перед від'їздом до Арґентини кол. Ткачук прибув знову до Торонта й тут Президія Головної Управи відбула офіційне засідання, щоб почути дещо про Арґентину й життя дивізійників тамже.

За інформаціями О. Ткачука, дивізійники в Арґентині сильно зорганізовані в Братстві. Якщо йдеться про громадський відтинок праці вони є усюди активні.

Головними напрямними праці членів Братства, це підтримка Українській Католицькій Церкві, кооперація й праця з молоддю, в тих ділянках, а особливо в кооперації наші дивізійники є сильно заанґажовані. Зрештою не дивно, маючи таких асів, як Ткачук і Литвинович. Відтак слідувала дискусія, виміна думок і т. п.

З черги знову прийом; принимали нас панство Люба й Роман Чолкани, а хто там був, годі усіх вичислити. Це було востаннє, тому, що кол. Ткачук відлітав на другий день до Буенос Айрес. В приємній атмосфері ми розпрощались з дорогим другом. Поїхав наш „граб'я" назад до своєї Арґентини, залишаючи багато милих й теплих спогадів.

В. Гузар

ДИВІЗІЙНИКИ ФІЛЯДЕЛЬФІЇ НА СЛУЖБІ ГРОМАДІ

30 травня 1965 р. відбулося у Філядельфії в дільниці Найставн посвячення церкви Христа Царя. Станиця Братства 1 УД УНА взяла зорганізовану участь з прапором, а основне, дивізійники включились в службу порядку під час свята і тим причинились до величавого його перебігу. Оце вже в друге після відомого посвячення пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні дивізійники піднімаються цієї служби.

Перед посвяченням церкви Царя Христа відбувся процесійний похід вулицями міста з участю шкіл, організацій молоді, зорганізованих в колони товариств і великої кількості громадянства. Посвячення довершив Митрополит Кир А. Сенишин, а в почесному комітеті побіч чисельних українських представників взяли участь американські гості з майором міста Дж. Тейтом на чолі.

Свято залишило враження вдалої маніфестації, перш за все на українську молодь, яка буде держатися своєї церкви і ходити до неї, а також на приглядаючихся з хідників чужинців і знайшло відгомін у місцевій американській пресі.



Українські комбатанти ведуть похід до церкви Христа Царя у Філядельфії.

Суспільна Служба Комбатантів

ДАР УКРАЇНСЬКОМУ ВОЄННОМУ ІНВАЛІДОВІ

Листопад — місяць Українського Воєнного Інваліда!

Як кожного року, так і тепер, українські комбатантські організації об'єднані в Суспільній Службі Комбатантів, звертаються до Вас, Українська Громадо в ЗДА, зложіть в листопадовій збірці щедру пожертву на опіку й поміч українським воєнним інвалідам, які у визвольній боротьбі втратили здоров'я і через те змогу працювати.

Допомога Українським Воєнним Інвалідам — це справа честн кожного українця.

Відданість визвольній ідеї доказується ділами — а не словами!

Щиро прохаємо до співпраці в листопадовій збірці ВСЧ. Духовенство, Українські Організації, Пресу й усе Українське Громадянство.

СУСПІЛЬНА СЛУЖБА КОМБАТАНТІВ

Адреса:

Social Service of Ukrainian War Veterans
1321 W. Lindley Ave., Philadelphia, Pa. 19141

ПРОТОКОЛ

з переведеної провірки книг і діловодства Суспільної Служби Комбатантів у Філядельфії, Па., яке відбулося дня 18 серпня 1965 р.

Перевірку перевели: І. О. Тритяк, голова Контр. Комісії Гол. Управи ОбВУА, І. Скіра, голова Контр. Комісії ГУ Братства к. Вояків 1 УД УНА, А. Кігічак, від Братства УСС, Е. Остапович від Об'єднання б. Вояків УПА. Від ССК приявний був дир. І. Поритко.

Контролю переведено за час від послідної контролі в дні 20 серпня 1963 р. До перевірки предложено: Касову книжку, Прилоги до касової книги, Книгу протоколів, Приходячі і виходячі письма, Картотеку допомог.

На основі перевірених книг стверджено таке зіставлення за 1963-64 рік:

Сальдо з поп. року	24372,38	
Збірки й пожертви	11236,79	
Банкові відсотки	767,80	
Уділені допомоги		11630,50
Переходовий рахунок	384,79	384,79
Адміністрація		318,05
Кінцеве сальдо		24428,42
	35455,82	35455,82

за 1964-65 рік:

Сальдо з поп. року	24428,42	
Збірки й пожертви	10078,15	
Банкові відсотки	789,55	
Уділені допомоги		7462,92
Переходовий рахунок	159,70	159,70
Адміністрація		412,80
Сальдо кінцеве		27420,40
	35455,82	35455,82

Заподана кінцева готівка здепоноваиа:

1. Україиська Щадниця у Філядельфії, ч. ощадностевого конта ч. 942 .... 26388,56 дол.
2. Фирст Пениа Бенк ч. конта 877-083-6 .... 1031,84 дол.

Разом: .... 27420,40 дол.

Рівночасио стверджено, що в склад ССК входять: такі комб. організації: ОбВУА — І. Поритко і А. Маланяк, Братство 1 УД УНА — Я. Колодій і М. Бурчак, Братство УСС — І. Данківський, Об'єдиання б. Вояків УПА — С. Гула-Шеремета.

Основне джерело приходів становлять листопадові збірки.

Допомоги уділювано головно на терени країн Західньої Европи через СУВІ, поза залізну заслону, та північну і полудиеву Америку, на основі рішень Комісії і згідно з правильником ССК.

На основі протоколів стверджено, що допомоги уділювано однозгідними рішеннями, а господарка фондами ССК є ощадна і раціональна.

Філядельфія, 18 серпня 1965 р.

(—) Іван Осип Тритяк, голова Контр. Комісії Гол. Управи ОбВУА,

(—) Іваи Скіра, голова Контр. Комісії Гол. Управи Братства к. Вояків 1 УД УНА,

(—) Андрій Кігічак, від Братства УСС,

(—) Евген Остапович, від Об'єднання б. Вояків УПА.

Суспільна Служба Комбатантів у листопадовій збірці 1964 р. зібрала:

Місцевість:	Відділи ОбВУА	Станиці Б-ва	Разом
Філядельфія	1.390.00	194.50	1.584.50
Ню Йорк	1.540.00	—	1.540.00
Шикаґо	775.50	736.50	1.512.00
Клівленд	65.50	573.50	639.00
Бофало	13.00	516.00	529.00
Рочестер	264.00	271.00	535.00
Нюарк	202.00	254.30	456.30
Честер	408.00	—	408.00
Дітройт	292.25	—	292.25
Лос Енджелес	254.00	5.00	259.00
Амстердам	186.00	20.00	206.00
Балтіморе	174.50	10.00	184.50
Бріджпорт	—	179.00	179.00
Сиракюзи	168.40	—	168.40
Гартфорд	—	158.50	158.50
Відділ Г. У.	155.00	—	155.00
Трентон	—	115.00	115.00
Вашинґтон	103.00	—	103.00
Міннеаполіс	—	102.25	102.25
Акрон	100.00	—	100.00
Редінґ	—	92.00	92.00
Ютика	13.00	70.00	83.00
Джерзі Сити	72.95	—	72.95
Коговс	59.75	—	59.75
Гаррисбурґ	—	21.00	21.00
Інші	356.50	166.25	522.75
Разом	6.593.35	3.484.80	10.078.15

Увага: Відділ ОбВУА Ню Йорк зібрав суму $ 1.740.00 і тому займає перше місце.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ПОТРІБНЕ ВИЯСНЕННЯ

Не хотілося б порушувати цієї теми на сторінках комбатантського журналу, щоб не вносити непотрібного заколоту серед комбатантів, спеціяльно серед нас, „Дивізійників", членів Братства 1 УД УНА.

Одначе обставини, які заіснували з появою статті п. заг. „Що сталося з могилами в Ріміні?" поміщеної в журналі „Вісті Комбатанта" ч. 1 (17) за 1965 рік, змусили мене забрати голос в цій справі.

Якось воно так складається — (адже комусь треба тягнути це невдячне „ярмо", що зветься „суспільно-громадська" праця!) — що кожного року, від років, являюся з рамени рочестерської Станиці Братства кол. вояків 1 УД УНА, одним із збірщиків в т. зв. „Зелено-святочній" збірці на охорону воєнних могил поляглих наших Друзів з Дивізії. І, як видно з подяк, висиланих кожнорічно Крайовою Управою Братства в ЗДА, наша рочестерська Станиця Братства вив'язується із цього завдання так би мовити „у сто відсотках". Для прикладу: за 1964 рік зібрано суму 270.00 дол., цього, себто 1965 року зібрано суму 300.00 дол. Здається, що тут зайві подяки, бо кожний із збірщиків виконав лише свій обов'язок і з цього обов'язку він гордий, і має моральне право ставити питання, які в цім листі. Дякуймо лише нашому Українському Громадянству за його жертвенність, що на ту ціль жертвує з повною вірою, що ця жертва призначена саме на цю ціль. Однак, після цього сумного факту, який стався із могилами наших Друзів похованих на кладовищі в Червії, біля Ріміні — Італія, — яку відповідь дадуть збірщики, на майбутнє, цим людям, що запитаються: „Де ж ці гроші, що збираєте рік-річно, а могили ваших друзів переносять з місця на місце?.." Яку відповідь дадуть тоді збірщики? — Яку відповідь можуть дати вони тепер, як дехто із громадян „тицькає" їм в очі цією статтею?..

Хто тут винуватий? Чи ніхто із Головної Управи Братства кол. вояків 1 УД УНА, чи Крайових Управ Братства, а тим більше Управи Братства „Броди-Лев" що зареєстроване, як організація, чи то пак товариство охорони воєнних могил, не знали про існування кладовища наших Друзів дивізійників в Червії, Італія і про їх перенесення? На це питання загал дивізійників жде вияснення!

Чим пояснити цю неувагу — адже там спочивало понад тридцять наших Друзів, які ділили з нами невигоди фронтового і таборового буття. Що вони не впали на дивізійних боєвищах, а померли „нормальною" смертю в таборі воєнно-полонених, то це ще не оправдання, що ми не маємо ними цікавитися. Адже це наші Друзі, що рівнож ризикували життям на фронті, що часто останнім куском хліба ділилися з нами в полоні. А чи з добробуту вони померли? — чи не злидні таборового вегетування підірвали їхнє слабе здоровля і в більшості вони померли на туберкульозу. Ми, що перебули цей ріміньський табір, знаємо дуже добре, як жилось на цих „кексах" та сирій пшениці. Чи це невідповідне харчування, спання під голим небом і на сирій землі, чи не це було причиною, що вони повмирали в так молодому віці?.. Деж наша совість, панове „колеґи-друзі", чи так вже жиром обросли тут в Америці, що доля цих тридцять кілька могил нам зовсім уже байдужа?..

Ми, колишні „рімінці" маємо повне моральне право запитатися, куди йдуть ці гроші, що їх одержується від нас, збірщиків, як пожертви на охорону воєнних могил? Яке оправдання можна дати на цей сумний випадок? Чи збірки робимо на це, щоб ставити „Символічні Могили", а кості наших друзів, мають мандрувати з кладовища на кладовище? Ми не проти датків на „Символічні Могили", одначе, в першу чергу,

наш обов'язок дбати про справжні могили наших друзів, так як це зробило Братство „Броди-Лев" в Австрії, тим більше, коли вони находяться в країнах, до яких маємо легкий доступ. Чим виправдати таке недбальство, а вияснення до цієї справи таки жадає наша ціла дивізійна братія! Одне речення в звіті Братства „Броди-Лев": „Над могилами в Італії опікується наш Дорогий Владика Преосвященний Архиєпископ Кир Іван Бучко", справи не пояснює. Чи справді мусимо вживати аж цього великого авторитету нашого Князя Церкви і Добродія, щоб виправдати нашу власну бездіяльність? Чи справді можемо вимагати, щоб наш Владика зробив за нас те, що ми повинні самі зробити? Якщо не можемо цього зробити з віддалі Америки чи Канади — то в Англії є тисячі наших друзів-Дивізійників і „ріміицв", які повинні поцікавитися цією справою.

Евстахій Загачевський

ДО РЕДАКЦІЇ „ВІСТІ КОМБАТАНТА" (Дивізійний відділ)

З великим сумом і жалем я прочитав в ч. 1-65 „Вістей Комбатанта" допис: „Що сталося з могилами в Ріміні". Я сам бувший „рімінець", а передтим підстаршина 30-го полку 2-ий батальйон, моє прізвище Мирослав Гельо.

Прочитавши цю сумну статтю, в якій кажеться, що могили наших товаришів зброї перенесено, а наш загал навіть не знає куди, я пошукав серед моїх пам'яток з Дивізії, що їх маю заховані в „цельтпані", і які я переховував через весь полон і опісля під час перебування в Англії. Є там моя виказка, стяжки від двох боєвих відзначень (хрести забрали англійці „на пам'ятку"), кілька фотографій. Знайшов я там також примірник журналу „Батьківщина", що його видавали в Ріміні, ч. 3-13 з 1947 р. Залучую сторінку з цього журналу, а зокрема з „релігійного додатку", який редаґував о. пор. Е. Кордуба.

Тут намальований пляи могилок в Червії і поданий поіменний список похованих, за станом з 16 червня 1947 року, себто з дня, коли відбулася урочистість посвячення пам'ятника померлим воякам УНА. Якщо справді забрали їх могилки (а мусимо вірити свідченням наших пластунів і о. Богдана Смика, що був разом з ними), то нехай бодай залишиться точне звідомлення, хто був похований на нашому цвинтарі в недалекій від Ріміні, Червії.

Я думаю, що ми всі Дивізійники, не лише ці, що були в Ріміні, повинні подбати за поставлення пам'ятника кращого від того, що був колись в Червії, на теперішніх могилах наших товаришів, якщо ми шануємо їх пам'ять і якщо хочемо, щоб шанували і нас, — тепер, за життя і тоді, коли ми злучимося з нашими колеґами на тамтому світі, а кості наші прийме, мабуть, чужа земля.

З дивізійним привітом

Мирослав Гельо
кол. підстаршина 30 полку
2-ий батальйон

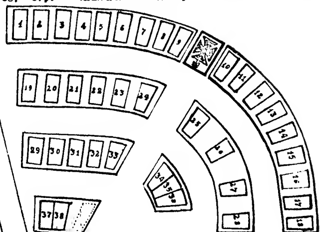
З ЧУЖИХ ГОЛОСІВ

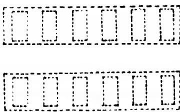
Хорватський культурний журнал-місячник на еміґрації „Грватска ревія" в числі 1-2 1965 подає рецензію на книжку Юрія Тиса-Крохмалюка „Ґерра і Лібертад", історію 1 УД УНА в еспанській мові. Автором оцінки є Метод Келява, який обширно цитує цілі уступи праці Ю. Тиса-Крохмалюка. В такий спосіб автор впроваджує хорватського читача у проблематику створення 1 УД УНА та ставиться дуже позитивно до цього історичного чину. Читаємо в рецензії, що книжка написана солідно, та виразно виявляє тугість великого українського народу, що знайшовся у незавидній ситуації в другій світовій війні. Ці прикмети українців та їх політичної еліти є запорукою, що Україна досягне своєї політичної мети, що хорвати їй від серця бажають. Хто з хорватів прочитає цю книжку, збагатить своє політичне і мілітарне знання, та відчує приязнь за праведний змаг українського народу.

Дня 16.ц.м. у Черніг відбулася скромна врочистість посвячення пам'ятника померлим воякам УПА, що спочивають на таборовому військовому цвинтарі. Церемонію посвячення провів о. Ратушинський. До зібраних з того приводу представників частин табору промовляли пп. май. Яськевич і віцмодьний генерал Поляк. Співав Дяківський хор, під орудою п. Сироти. У скромний, але дбайливо виконаний, пам'ятник змуровано урку з землею з-під Бродів.

Нижче подаємо плян могилок і пойменний список похованих. Плян і список зладжені в цей спосіб, що з них можна докладно визначити місце вічного спочинку окремих вояків. Черткованими лініями на пляні зазначені запроектовані місця на могили.

Ч.п.	військ. степінь	Прізвище й ім'я	уродж.	помер	число гробу
1.	стр.	БАКАЙ Михайло	22.12.22	15. 7.46	20
2.	стр.	БОРОМБОЄВ	1922	18. 8.45	18
3.	стр.	БРАНІЦЬКИЙ Ярослав	10. 8.25	21.10.46	31
4.	стр.	ГНАТІВ Григорій	5. 2.19	15.12.45	9
5.	стр.	ГУДЯН Андрій	23.11.01	18. 9.45	10
6.	стр.	ГРИЦАК Григорій	24. 5.09	18. 1.46	5
7.	стр.	ДАВИДОВСЬКИЙ Михайло	17. 7.24	14. 1.47	19
8.	сот.	ЄНУКІДЗЕ Іван Ладо	7. 6.07	27.10.46	32
9.	стр.	ЗАНЕРЧЕНКО Гавриїл	26. 3.07	1. 8.45	15
10.	дес.	ЗАНЦЬ Антін	30. 1.21	4. 7.46	22
11.	хор.	ІВАНИК Іван	27. 3.23	20. 5.46	24
12.	стр.	ІНАСИШИН Роман	3. 5.26	21.12.46	33
13.	стр.	КАБАЧЕНКО Михайло	21.10.14	10. 6.44	36
14.	стр.	КОЦАН Василь	16. 1.05	22710.46	1
15.	стр.	КОКІТКО Володимир	18. 7.23	7.10.46	26
16.	віст	КОМАРНИЦЬКИЙ Іван	Вол.31.7.10	9.10.46	29
17.	стр.	КОТЛЯРЧУК Петро	17. 2.21	14.11.45	16
18.	стр.	КРАЇВСЬКИЙ Петро	17. 5.24	4. 7.46	23
19.	стр.	КУЛИНИЧ Кирило	1. 8.16	15. 2.47	37
20.	стр.	КУРПАК Андрій	11. 9.24	17. 1.46	6
21.	стр.	ЛІСОВИЙ Іван	28.11.21	26. 9.46	27
22.	стр.	МАКСИМЕНКО Микола	5. 4.24	27. 2.47	8
23.	стр.	МЕУШ Володимир	1914	18. 7.45	14
24.	стр.	НЕТРЕБКО Сергій	16. 2.17	17. 2.47	38
25.	стр.	НАГІРНЯК Петро	9. 5.22	6.10.45	11
26.	стр.	ПАВЛЯК Станислав	1908	13. 6.46	12
27.	стр.	ПАПІЖ Степан	10. 5.21	11. 3.46	4
28.	стр.	САДЛОВСЬКИЙ Степан	24.10.24	10.12.45	17
29.	стр.	СИРКО Василь	27. 3.14	8. 9.46	25
30.	стр.	СЛІВАК Дмитро	1912	29. 5.45	34
31.	стр.	ТРОЯН Іван	18. 3.08	10. 6.44	35
32.	стр.	ФРЕЮК Микола	25. 3.27	29. 4.46	3
33.	стр.	ЧЕРЕВКО Микола	1. 1.26	9. 1.46	7
34.	стр.	ЧОЛГАН Степан	3. 6.22	28. 6.46	28
35.	стр.	ШАЙНА Франко	20.10.26	23.10.46	2
36.	стр.	ШЕЛЕНКО Микола	6.10.21	19. 6.45	13
37.	стр.	ЯВОРСЬКИЙ Микола	15. 5.22	12.10.46	30
38.	стр.	ЯРЕМЧУК Володимир	10. 5.21	12. 7.46	21





МЕДАЛІ

Пропам'ятні медалі 1 УД УНА імени Св. Архистратига Михаїла, патрона українських збройних сил, видані Братством з нагоди 20-ліття Дивізії є призначені для бувших Дивізійників, медсестер і юнаків.

Для одержання медалі разом з грамотою слід виповнити прохання, яке можете дістати в Станиці. Ціна медалі нормального формату разом з медалею меншого формату й грамотою виносить 10.00 дол.

ЗЕЛЕНО-СВЯТОЧНА ЗБІРКА 1965-го РОКУ

Збірка на удержання і поправу могил бувших Українських Вояків переведена Станицями Братства і Уповноваженими Крайової Управи Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА в ЗДА під час Зелених Свят 1965 року дала ось такі висліди:

Станиця Рочестер, Ню Йорк — 300.00 дол., Станиця Бофало, Ню Йорк — 169.12 дол., Станиця Нюарк, Ню Джерзі — 100.00 дол., Станиця Клівленд, Огайо — 80.00 дол., Станиця Філядельфія, Пенсильвенія — 75.00 дол., Станиця Ютика, Ню Йорк — 21.00 дол., Станиця Мілвокі, Вісканзін — 10.00 дол.

Уповноважений КУ в Бріджпорт,Коннектікат — 62.50 дол., Уповноважений у Вашинґтоні, Д. К. — 25.56 дол., Уповноважений в Амстердамі, Ню Йорк — 25.00 дол., Уповноважений в Ст. Люїс, Мізурі — 11.50 дол., Уповноважений на Північну Дакоту — 5.00 дол., Уповноважений в Редінґ, Пенсильвенія — 2.50 дол. Разом 887.18 дол.

Крайова Управа почувається до милого обов'язку зложити цією дорогою подяку всім друзям, які жертвували свій час і причинилися до успіху збірки на так важливу і дорогу нам всім ціль. Крайова Управа розчислилася з повищої збірки перед Братством „Броди-Лев", Інк.

А. Кобрин, секретар

„ПЕЧЕННЯ БАРАБОЛЬ" У ЛІГАЙТОНІ

Дня 25 вересня 1965 р. з'їхалися чисельно колишні вояки Дивізії УНА зі станиці у Філядельфії, Лігайтону і інших зі своїми родинами, приятелями і знайомими на українську оселю в Лігайтоні, на „традиційне — печення бараболі", яке кожного року там уладжується.

Забуто турботи дня і на веселому довіллі при співах та жартах ватра огріла теплом рідної атмосфери своїх ентузіястів.

Зі сумерком зібралися всі на залі, щоб вислухати програми у виконанні артистки п. Марії Лисяк та режисера Володимира Шашаровського.

Артистка Марія Лисяк зворушливо оспівувала Дивізію, а артист В. Шашаровський у скечах навівав дивізійникам „пацифістичний гумор". Обоє артисти „роззброїли" Дивізію перлинами співу і гумору.

При звуках доброї музики п. Ю. Сухара розбавлена „война" та гості бавилися аж до світанку.

ТІ, ЩО ВІДІЙШЛИ...

15 серпня 1965 р. помер несподівано на 76 році життя в Нюарку, Н. Дж.

сотник УГА

д-р ВОЛОДИМИР БЕМКО

народжений в Козовій, Бережанського повіту, визначний громадський і політичний діяч. Сталий осідок його і центр його діяльности був получений з містом Бережанами, де він скінчив гімназію в р. 1909, а згодом університетські студії у Львові. Був одним з 101 студентів, обвинувачених у процесі в ході боротьби за український університет. В часі першої світової війни Покійний був старшиною 24 коломнийського полку, а від 1918 р. в рядах УГА. Як комаидант української військової залоги в Коломиї організував сотні, висилаючи їх на протипольський фронт під Львів. Небавом покликано його на референта до Нач. Команди УГА. Після прогри визвольної війни Покійний вернувся до Бережан, де став адвокатом і чоловим громадським діячем. В Нюарку був якийсь час головою Відділу ОбВУА.

На першій Панахиді 17 серпня ц. р., яку відправив о. Я. Дибко у похоронному заведенні Литвина в приявності численного місцевого громадянства, попрощав Покійного представник Бережанщини. В часі другої Панахиди дня 18 серпня ц. р. зібрався численний гурт наших комбатантів з Нюарку й околиці, зокрема члени Відділу ОбВУА з Нюарку з своїм прапором. Прощали Покійного: д-р Р. Криштальський від Відділу ОбВУА в Нюарку, д-р І. Козак від Гол. Управи ОбВУА і всіх українських комбатантів, п. Софія Олесницька від місцевого громадянства і Союзу Українок. Кілька промов було виголошених також над свіжою могилою на цвинтарі в Юніон.

8 серпня 1965 р., після довгої і важкої недуги відійшов у вічність у шпиталі в Бруклині в Ню Йорку на 75-му році життя

д-р БОРИС СТАВІНСЬКИЙ

сотник Дієвої Армії УНР, учасник Визвольної війни, відзначений Хрестом Симона Петлюри і Воєнним Хрестом, член-основник ОбВУА і активний член Відділу ОбВУА в Ню Йорку. Покійний належав до тих справжніх патріотів і чесних громадян, які не гнаються за почестю та відзначаються скромністю і глибоким почуттям обов'язку. Похорон відбувся 11 серпня на Українському Православному Цвинтарі в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж.

---

10 серпня 1965 р. на 78-му році життя помер в Ютиці, Н. Й.

ФРАНЦ ЛІТИНСЬКИЙ

кол. старшина УГВ й учасник Визвольної Війни. Він був активним членом невеличкого Відділу ОбВУА в Ютиці. Похорон відбувся 13 серпня ц. р.

---

19 серпня 1965 р. помер після довгої недуги в Трентоні, Н. Дж. на 70-му році життя

ТЕОДОСІЙ КАССІЯН

колишній старшина УГА й учасник Визвольної Війни. Покійний був батьком трьох доньок, які разом із своїми чоловіками активні і відомі в громадському житті — Панство Дубики, Кузики й Сендзіки. Похорон відбувся 22-го серпня в Трентоні.

Вшановуючи Пам'ять нашого сердечного Друга і визначного учасника нашої визвольної боротьби

св. п. д-ра ВОЛОДИМИРА БЕМКА

сотника УГА

складаємо замість квітів на Його могилу пожертву на Дар Українському Воєнному Інвалідові в сумі 10 долярів.

Д-р Володимир і Марія Білозори

SYNOPSIS

This issue of the **Veteran's News** begins with a poem by B. Levych titled "November" dedicated to the First of November 1918, a significant date in the national rebirth of the Western Ukraine.

An editorial is also dedicated to this date, which marks a milestone in Ukrainian modern history and has not lost its importance today. Another editorial is devoted to the grim face of reality concerning the unrealistic fantasies of alleged "peace" in today's world.

In the section of the magazine devoted to modern Ukrainian military history a distinguished author, General Petro Samutyn gives the organizational scheme of Ukrainian Armed Forces during the period of the Hetmanate in 1918. The concluding part of Dr. Ivan Ryshiy's article describing medical services of the Ukrainian Army during fighting in Lviv in 1918 contributes to the historical section of the magazine. Finally, the article of the late capt. Dmytro Ferkuniak gives a detailed account of the personnel of the staff of the Ukrainian Division during Second World War.

In the articles of Yuriy Tys-Krochmaliuk and Feliks Korduba military problems are discussed. The first article gives interesting points of view of the guerilla tactical problems based on the experiences of the Ukrainian Insurgent Army and First Ukrainian Division during World War II. The second contribution to this part of the magazine describes in detail the organization and peculiarities of the present German Armed Forces — Bundeswehr.

The nostalgic memoires of Ostap Charchalis, devoted to the first Ukrainian casualty of November 1918 in Yavoriv, during the fighting with Poles, describes that "big day" in the small Ukrainian town.

The magazine's Chronicle section contains reports on activities of the Ukrainian veterans organization in the USA and Canada.

Two "Letters to the Editor" concerning the forgotten graves of the Ukrainian soldiers in Italy conclude this issues of Veteran's News.



УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ

Австралія	0:15:0	0:3:0	ЗДА	4.00 дол.	80 ц.
Австрія	100 австр. шіл.	20	Канада	4.50 дол.	90 ц.
Англія	0:10:0	0:2:0	Німеччина	7.25 н. м.	1.25 н. м.
Аргентина	100 пез.	20 пез.	Франція	12.50 фр.	2.50 фр.

U. S. A. $ 0.80
Canada $ 0.90

